

Gabra tal-ġurisprudenza

KONKLUŻJONIJIET TAL-AVUKAT ĠENERALI
CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
ipprezentati fis-17 ta' Settembru 2020¹

Kawża C-501/18

BT

vs

Balgarska Narodna Banka

(Talba għal deċiżjoni preliminari mressqa mill-Administrativen sad Sofia-grad (il-Qorti Amministrattiva tal-Belt ta' Sofija, il-Bulgarija))

“Domanda preliminari – Direttiva 94/19/KE – Skemi ta’ garanzija għad-depożiti – Kuncett ta’ depożitu mhux disponibbli – Depożiti dovuti u pagabbli – Konstatazzjoni ta’ depożiti mhux disponibbli – Depożiti li jistgħu jiġihallu lura – Klawżola kuntrattwali li tmur kontra d-Direttiva 94/19 – Prinċipju ta’ supremazija tad-dritt tal-Unjoni – Regolament (UE) Nru 1093/2010 – Awtorità Bankarja Ewropea – Rakkomandazzjoni dwar l-azzjonijiet neċessarji sabiex tiġi ssodisfatta d-Direttiva 94/19 – Interpretazzjoni u invokabbiltà – Validità”

1. Fis-sena 2016, il-proprjetarju ta’ depożitu f’kont kurrenti miftuħ f’ismu fil-Korporativna Targovska Banka (iktar ’il quddiem, il-“KTB”) talab quddiem qorti Bulgara² li l-Balgarska Narodna Banka (il-Bank Ċentrali Bulgaru, iktar ’il quddiem il-“BNB”) jikkumpensa d-danni mgarrba minhabba d-dewmien fir-rimbors ta’ dan id-depożitu.

2. Ir-rikorrenti f’dik il-kawża sostna li l-BNB kellu jiddikjara l-indisponibbiltà tad-depożiti fformalizzati fil-KTB skont iż-żmien stabbilit mid-Direttiva 94/19/KE³. Peress li ma għamilx hekk, id-dewmien fir-rimbors kien attribwibbli lill-imsemmi bank u dan kellu jhallas l-interessi moratorji miżjuda sakemm jiġihallas lura l-ammont ta’ depożitu.

3. Il-qorti kompetenti ressqet talba għal deċiżjoni preliminari, li giet deċiża mill-Qorti tal-Ġustizzja fis-sentenza tal-4 ta’ Ottubru 2018, Kantarev⁴.

4. Meta s-sentenza Kantarev kienet għadha pendenti, qorti Bulgara oħra, l-Administrativen sad Sofia-grad (il-Qorti Amministrattiva tal-Belt ta’ Sofija, il-Bulgarija) ressqet talba għal deċiżjoni preliminari f’kawża simili, li l-għan tagħha kien ukoll talba għal responsabbiltà patrimonjali tal-BNB ibbażata fuq argumenti li f’xi partijiet jikkoincidu.

¹ Lingwa oriġinali: l-Ispanjol.

² L-Administrativen sad Varna (il-Qorti Amministrattiva ta’ Varna, il-Bulgarija).

³ Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-30 ta’ Mejju 1994 dwar skemi ta’ garanzija għal depożiti (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti: Kapitolu 6, Vol. 2, p. 252).

⁴ Sentenza C-571/16, iktar ’il quddiem is-“sentenza Kantarev”, EU:C:2018:807.

5. Wara li tat is-sentenza Kantarev, il-Qorti tal-Ġustizzja informat lill-Administrativen sad Sofia-grad (il-Qorti Amministrattiva tal-Belt ta' Sofija) bid-deċiżjoni, biex tara jekk kinitx tixtieq iżżomm it-talba għal deċiżjoni preliminari, xi haġa li din tal-aħħar ikkonfermat.

6. Fuq talba tal-Qorti tal-Ġustizzja, dawn il-konklużjonijiet ser jikkonċernaw tnejn biss mid-domandi magħmula hawnhekk, li jew ma ġewx indirizzati fis-sentenza Kantarev jew ġew indirizzati minn perspettiva differenti: a) il-kunċett ta' "depożitu dovut u pagabbli" tal-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19; u b) l-effett tar-Rakkomandazzjoni tal-Awtorità Bankarja Ewropea (iktar 'il quddiem l-"ABE") tas-17 ta' Ottubru 2014⁵.

7. Filwaqt li nillimita l-analizi tiegħi għal dawn iż-żewġ domandi, ser nirreferi għas-sentenza Kantarev, meta tispjega l-kuntest ġuridiku, il-fatti li jiddeterminaw ir-rimbors tal-fondi ddepożitati fil-KTB u l-evalwazzjoni tiegħi ta' dawn.

I. Il-kuntest ġuridiku

A. Id-dritt tal-Unjoni

1. *Id-Direttiva 94/19, kif emendata bid-Direttiva 2009/14*⁶

8. Fir-rigward tal-premessi u l-artikoli ta' din id-direttiva, nirreferi għal punti 3 sa 6 tas-sentenza Kantarev.

2. *Ir-Regolament (UE) Nru 1093/2010*⁷

9. Skont il-premessi 27 sa 29:

“(27) Li tiġi żgurata l-applikazzjoni sħiħa u korretta tal-liġi tal-Unjoni huwa prerekwizit fundamentali għall-integrità, it-trasparenza, l-effikaċja u l-operat xieraq tas-swieq finanzjarji, l-istabbiltà tas-sistema finanzjarja, u għall-kondizzjonijiet newtrali ta' kompetizzjoni għall-istituzzjonijiet finanzjarji fl-Unjoni. Għalhekk għandu jiġi stabbilit mekkaniżmu li bih l-Awtorità tindirizza każijiet ta' nuqqas ta' applikazzjoni jew applikazzjoni inkorretta tal-liġi tal-Unjoni li tammonta għal ksur tagħha. Dak il-mekkaniżmu għandu japplika f'oqsma fejn il-liġi tal-Unjoni tiddefinixxi obbligi ċari u inkondizzjonat.

⁵ Rakkomandazzjoni EBA/REC/2014/02 tas-17 ta' Ottubru 2014 lill-Bank Ċentrali Bulgaru u l-Fond Bulgaru ta' Garanzija għad-Depożiti dwar l-azzjoni neċessarja sabiex tiġi ssodisfatta d-Direttiva 94/19 (Bulgarian National Bank and Bulgarian Deposit Insurance Fund on action necessary to comply with Directive 94/19/EC, iktar 'il quddiem ir-"Rakkomandazzjoni ABE/2014/02").

⁶ Direttiva 2009/14/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-11 ta' Marzu 2009 li temenda d-Direttiva 94/19/KE dwar skemi ta' garanzija għal depożiti fir-rigward tal-livell ta' kopertura u taż-żmien għar-rimbors (ĠU 2009, L 68, p. 3). Id-Direttiva 94/19 ġiet konsegwentement imhassra u ssostitwita għal tfassil mill-ġdid, b'effett biss mill-4 ta' Lulju 2019 (ara l-Artikolu 21 tad-Direttiva 2014/49/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' April 2014 dwar skemi ta' garanzija tad-depożiti, ĠU 2014, L 173, p. 149). It-terminu li fih kellhom jiġu trasposti whud mid-dispożizzjonijiet għat-tfassil mill-ġdid kien jiskadi fit-3 ta' Lulju 2015 (l-Artikolu 20 tad-Direttiva 2014/49). Fil-mument rilevanti sabiex tiġi solvuta din il-kawża, kienet applikabbli biss id-Direttiva 94/19 (kif emendata mid-Direttiva 2009/14).

⁷ Regolament (UE) Nru 1093/2010 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-24 ta' Novembru 2010 li jistabbilixxi Awtorità Supervizorja Ewropea (Awtorità Bankarja Ewropea) u li jemenda d-Deċiżjoni Nru 716/2009/KE u jhassar id-Deċiżjoni tal-Kummissjoni 2009/78/KE (ĠU 2010, L 331, p. 12).

- (28) Biex ikun hemm rispons proporzjonat għal każijiet ta' applikazzjoni skorretta jew insuffiċjenti tal-liġi tal-Unjoni, għandu japplika mekkanizmu fi tliet gradi. L-ewwel, l-Awtorità għandha tingħata s-setgħa li tinvestiga l-allegata applikazzjoni skorretta jew insuffiċjenti tal-obbligi legali tal-Unjoni mill-awtoritajiet nazzjonali fil-prattika superviżorja tagħhom, konkluzja b'rakkomandazzjoni. It-tieni, fejn l-awtorità kompetenti nazzjonali ma ssegwix ir-rakkomandazzjoni, il-Kummissjoni għandha tingħata s-setgħa li tohroġ opinjoni formali filwaqt li tiegħu kont tar-rakkomandazzjoni tal-Awtorità, li titlob li l-awtorità kompetenti tiegħu l-azzjonijiet meħtieġa biex tiżgura l-konformità mal-liġi tal-Unjoni.
- (29) It-tielet, sabiex jingħelbu sitwazzjonijiet eċċezzjonali ta' nuqqas ta' azzjoni persistenti mill-awtorità kompetenti konċernata, l-Awtorità għandha tingħata s-setgħa, bhala l-aħħar alternattiva, li tadotta deċiżjonijiet indirizzati lejn istituzzjonijiet finanzjarji individwali. Dik is-setgħa għandha tkun limitata għal ċirkostanzi eċċezzjonali fejn awtorità kompetenti ma tikkonformax mal-opinjoni formali indirizzata lilha u li fiha l-liġi tal-Unjoni tkun tapplika direttament għall-istituzzjonijiet finanzjarji permezz ta' regolamenti tal-Unjoni eżistenti jew futuri."

10. L-Artikolu 1(2) jipprevedi:

"L-Awtorità għandha taġixxi fil-qafas tas-setgħat mogħtija lilha b'dan ir-Regolament u fi hdan il-kamp ta' applikazzjoni tad-Direttiva 2006/48/KE, id-Direttiva 2006/49/KE, id-Direttiva 2002/87/KE, ir-Regolament (KE) Nru 1781/2006, id-Direttiva 94/19/KE u, sal-punt li daww l-atti japplikaw għall-istituzzjonijiet ta' kreditu u daww finanzjarji u l-awtoritajiet kompetenti li jissorveljawhom, fil-qafas tal-partijiet rilevanti tad-Direttiva 2005/60/KE, id-Direttiva 2002/65/KE, id-Direttiva 2007/64/KE u d-Direttiva 2009/110/KE, inklużi d-direttivi, ir-regolamenti, u d-deċiżjonijiet kollha bbażati fuq daww l-atti, u ta' kwalunkwe att ieħor legalment vinkolanti tal-Unjoni li jikkonferixxi kompiti fuq l-Awtorità."

11. L-Artikolu 4(2)(iii) jiddefinixxi bhala "awtoritajiet kompetenti":

"[F]dak li jirrigwarda l-iskemi ta' garanzija ta' depożitu, il-korpi li jamministraw skemi ta' garanzija ta' depożitu skont id-Direttiva 94/19/KE, jew fil-każ fejn l-operat tal-iskema ta' garanzija tad-depożitu hija amministrata minn kumpanija privata, l-awtorità pubblika li tissorvelja daww l-iskemi skont dik id-Direttiva."

12. L-Artikolu 16 jindika:

"1. L-Awtorità, sabiex tistabilixxi Prattiki superviżorji konsistenti, effiċjenti u effikaċi fi hdan is-SESF, u biex tiżgura l-applikazzjoni komuni, uniformi u konsistenti tal-liġi tal-Unjoni, għandha tohroġ linji gwida u rakkomandazzjonijiet indirizzati lill-awtoritajiet superviżorji kompetenti jew lill-istituzzjonijiet finanzjarji.

[...]

3. L-awtoritajiet kompetenti u l-istituzzjonijiet finanzjarji għandhom jagħmlu kull sforz sabiex jikkonformaw ma' daww il-linji gwida u r-rakkomandazzjonijiet.

Fi żmien xahrejn mill-ħruġ ta' linja gwida jew rakkomandazzjoni, kull awtorità kompetenti għandha tikkonferma jekk tikkonformax jew jekk hijiex biħsiebha tikkonforma ma' dik il-linja

gwida jew rakkomandazzjoni. F'każ li awtorità kompetenti ma tikkonformax jew ma tkunx bihsiebha tikkonforma, għandha tinforma lill-Awtorità u tagħti r-raġunijiet tagħha.

L-Awtorità għandha tippubblika l-fatt li awtorità kompetenti ma tikkonformax jew ma tkunx bihsiebha tikkonforma ma' dik il-linja gwida jew rakkomandazzjoni. L-Awtorità tista' tiddeċiedi wkoll, skont il-każ, li tippubblika r-raġunijiet provduti mill-awtorità kompetenti għan-nuqqas ta' konformità ma' dik il-linja gwida jew rakkomandazzjoni. L-awtorità kompetenti għandha tirċievi notifika bil-quddiem dwar tali publikazzjoni.

Jekk ikun meħtieġ minn din il-linja gwida jew rakkomandazzjoni, l-istituzzjonijiet finanzjarji għandhom jirrapportaw, b'mod ċar u dettaljat, jekk jikkonformawx jew le ma' din il-linja gwida jew rakkomandazzjoni.

[...].”

13. L-Artikolu 17 jistipula:

“1. Fejn awtorità kompetenti ma tkunx applikat l-atti msemmija fl-Artikolu 1(2), jew tkun applikathom b'mod li jidher li jkun ksur tal-liġi tal-Unjoni, inkluzi l-istandards tekniċi regolatorji u l-istandards tekniċi ta' implimentazzjoni stabbiliti skont l-Artikoli 10 sa 15, b'mod partikolari billi tonqos milli tiżgura li istituzzjoni finanzjarja tissodisfa r-rekwiżiti stipulati f'dawk l-atti, l-Awtorità għandha tagixxi skont is-setgħat stipulati fil-paragrafi 2, 3 u 6 ta' dan l-Artikolu.

2. Fuq talba minn awtorità kompetenti waħda jew aktar, il-Parlament Ewropew, il-Kunsill, il-Kummissjoni jew il-Grupp tal-Partijiet Bankarji Interessati, jew fuq inizjattiva tagħha stess, u wara li tinforma lill-awtorità kompetenti kkonċernata, l-Awtorità tista' tinvestiga l-ksur jew in-nuqqas ta' applikazzjoni allegati tal-liġi tal-Unjoni.

[...]

3. L-Awtorità tista', mhux aktar tard minn xahrejn mill-bidu tal-investigazzjoni tagħha, tindirizza rakkomandazzjoni lill-awtorità kompetenti kkonċernata li tistabbilixxi l-azzjoni meħtieġa sabiex tikkonforma mal-liġi tal-Unjoni.

L-awtorità kompetenti għandha, fi żmien għaxart ijiem tax-xogħol minn meta tirċievi r-rakkomandazzjoni, tinforma lill-Awtorità bil-passi li tkun ħadet jew li jkun bihsiebha tiegħu biex tiżgura l-konformità mal-liġi tal-Unjoni.

4. Fejn l-awtorità kompetenti ma tikkonformax mal-liġi tal-Unjoni fi żmien xahar minn meta tkun irċeviet ir-rakkomandazzjoni tal-Awtorità, il-Kummissjoni tista', wara li tkun għet infurmata mill-Awtorità, jew fuq inizjattiva tagħha stess, toħroġ opinjoni formali li tirrikjedi li l-awtorità kompetenti tiegħu l-azzjoni meħtieġa biex tikkonforma mal-liġi tal-Unjoni. L-opinjoni formali tal-Kummissjoni għandha tqis ir-rakkomandazzjoni tal-Awtorità.

Il-Kummissjoni għandha toħroġ din l-opinjoni formali mhux iżjed tard minn tliet xhur wara l-adozzjoni tar-rakkomandazzjoni. Il-Kummissjoni tista' testendi dan il-perijodu b'xahar.

L-Awtorità u l-awtoritajiet kompetenti għandhom jipprovdu lill-Kummissjoni bl-informazzjoni kollha meħtieġa.

5. L-awtorità kompetenti, fi żmien għaxart ijiem minn meta tircievi l-opinjoni formali msemmija fil-paragrafu 4, għandha tinforma lill-Kummissjoni u lill-Awtorità dwar il-passi li tkun ħadet jew li jkun biĥsiebha tieĥu biex tikkonforma ma' dik l-opinjoni formali.

6. Mingħajr preġudizzju għas-setgħat tal-Kummissjoni skont l-Artikolu 258 TFUE, fejn awtorità kompetenti ma tikkonformax mal-opinjoni formali msemmija fil-paragrafu 4 fil-perijodu ta' żmien speċifikat fiha, u fejn ikun meħtieġ sabiex tirrormedja f'ħin opportun tali nuqqas ta' konformità sabiex iżzomm jew treggħa' lura l-kondizzjonijiet newtrali ta' kompetizzjoni fis-suq jew tiżgura l-operat sewwa u l-integrità tas-sistema finanzjarja, l-Awtorità tista', fejn ir-rekwiżiti rilevanti tal-atti msemmija fl-Artikolu 1(2) japplikaw direttament għall-istituzzjonijiet finanzjarji, tadotta deċiżjoni individwali indirizzata lil istituzzjoni finanzjarja li tkun teħtieġ l-azzjoni meħtieġa sabiex tikkonforma mal-obbligi tagħha skont il-liġi tal-Unjoni fosthom il-waqfien ta' kwalunkwe Prattika.

Id-deċiżjoni tal-Awtorità għandha tkun f'konformità mal-opinjoni formali mahruġa mill-Kummissjoni skont il-paragrafu 4.

7. Id-deċiżjonijiet adottati taħt il-paragrafu 6 għandhom jipprevalu fuq kwalunkwe deċiżjoni preċedenti adottata mill-awtoritajiet kompetenti fuq l-istess kwistjoni.

Meta tittiehed azzjoni fir-rigward ta' kwistjonijiet li huma soġġetti għal opinjoni formali skont il-paragrafu 4 jew deċiżjoni skont il-paragrafu 6, l-awtoritajiet kompetenti għandhom jikkonformaw mal-opinjoni formali jew mad-deċiżjoni, skont il-każ.

[...].”

14. Fl-Artikolu 26(2) huwa pprovdut kif ġej:

“L-Artikolu 16 dwar is-setgħat tal-Awtorità li tadotta linji gwida u rakkomandazzjonijiet għandu japplika għall-iskemi ta' garanzija tad-depożiti.”

B. Id-dritt nazżjonali

15. Nirreferi għat-traskrizzjoni tal-liġi Bulgara li tinsab fil-punti 8 sa 25 tas-sentenza Kantarev.

16. Ser nenfasizza biss li l-Artikolu 23(1) u (5) taż-Zakona za garantirane na vlogovete v bankite (il-Liġi dwar il-Garanzija tad-Depożiti Bankarji)⁸ għandu dan il-kontenut:

“1. Il-Fond għandu jirrimborsa d-djun tal-bank ikkonċernat lid-depożitanti tiegħu sal-livelli ggarantiti meta l-[BNB] ikun irrevoka l-liċenzja bankarja tal-bank kummerċjali.

[...]

5. Ir-rimbors ta' ammonti mill-Fond għandu jibda mhux iktar tard minn 20 jum ta' xogħol mid-data li fiha l-[BNB] ikun ĥa d-deċiżjoni msemmija fil-paragrafu 1”.

⁸ Din il-liġi, ippubblikata fid-DV Nru 49 tad-29 ta' April 1998, tirregola l-ħolqien, il-missjonijiet u l-attività tal-Fond ta' garanzija tad-depożiti bankarji. Il-paragrafu 1a tad-dispożizzjonijiet kumplimentari tal-2009 (DV Nru 44 tat-12 ta' Ġunju 2009) jindika li din il-liġi tittrasponi d-dispożizzjonijiet tad-Direttivi 94/19 u 2009/14.

II. Il-kawża u d-domandi preliminari

17. Fis-snin 2008, 2010 u 2011, ir-rikorrenti BT u l-KTB iffirmaw tliet kuntratti dwar depożiti, miżmuma f'ewro u f'leva Bulgari (BGN), iggarantiti mill-Fond ta' Garanzija għad-Depożiti Bankarji (iktar 'il quddiem il-“Fond”) sa BGN 196 000 kull persuna.

18. Is-sitwazzjoni tal-KTB fis-sena 2014 u l-aġir tal-awtoritajiet nazzjonali ġew deskritti b'dan il-mod fis-sentenza Kantarev (punti 27 u 28):

“Peress li l-Bank KTB kien affaċċja kriżi ta' likwidità wara l-irtirar massiv ta' depożiti li huwa kellu, ir-rappreżentanti tiegħu talbu, fl-20 ta' Ġunju 2014, lill-BNB iqiegħed taħt sorveljanza speċjali lil din l-istituzzjoni ta' kreditu. Huma għarrfu wkoll lil dan tal-aħħar bis-sospensjoni tal-pagamenti u bl-operazzjonijiet bankarji kollha tal-imsemmija istituzzjoni. Permezz ta' deċiżjoni tal-istess jum, il-Bord tad-Diretturi tal-BNB qiegħed lill-bank KTB taħt sorveljanza speċjali għal perijodu ta' tliet xhur. L-eżekuzzjoni tal-impenji ta' din l-istituzzjoni ta' kreditu giet sospiża u l-attività tagħha giet ristretta. Inhatru kuraturi li ġew inkarigati mill-BNB sabiex jagħmlu permezz ta' awditur estern evalwazzjoni tal-assi u tad-djun tal-imsemmija istituzzjoni.

[...] Minn din l-evalwazzjoni ħareġ li r-riżultat finanzjarju tal-Bank KTB kien negattiv u li dan ma kienx jissodisfa r-rekwiżiti ta' fondi proprji previsti mil-leġiżlazzjoni tal-Unjoni. Konsegwentement, il-BNB, b'deċiżjoni tas-6 ta' Novembru 2014, l-ewwel nett, irrevoka l-licenzja bankarja tal-Bank KTB, it-tieni nett, qabel li kellhom jittiehdu miżuri sabiex tinfetah procedura ta' falliment kontra tiegħu u, it-tielet nett, iddeċieda li kien hemm lok li l-Fond jiġi informat b'dan.”

19. Permezz ta' deċiżjoni tal-Bord tad-Diretturi tal-BNB tat-30 ta' Ġunju 2014, b'effett mill-1 ta' Lulju 2014, ir-rati ta' interessi tad-depożiti fil-KTB ġew imnaqqsa għal-livell medju abitwali tas-suq bankarju u giet implimentata gradazzjoni tar-rati ta' interessi standard⁹.

20. Il-Kummissjoni Ewropea intimat formalment, permezz ta' ittra tal-1 ta' Awwissu 2014, lill-Ministru għad-Dħul u għat-Taxxi tal-Bulgarija, skont il-proċedura prevista fl-Artikolu 258 TFUE, rigward traspożizzjoni mhux korretta tad-Direttiva 94/19 u ksor tal-Artikolu 63 TFUE¹⁰.

21. Permezz tad-deċiżjoni tas-16 ta' Settembru 2014, il-Bord tad-Diretturi tal-BNB ġedded il-miżuri ta' sorveljanza sal-20 ta' Novembru 2014.

22. Fis-17 ta' Ottubru 2014, l-ABE ħarġet, abbażi tal-Artikolu 17(3) tar-Regolament Nru 1093/2010, ir-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02, diretta lill-BNB u lill-Fond. F'din ir-rakkomandazzjoni gie indikat li l-BNB kien kiser id-dritt tal-Unjoni, peress li ma għamilx dak li huwa neċessarju sabiex jikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti skont il-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19, u fir-rigward tat-tehid ta' deċiżjoni rigward is-sospensjoni tal-bqija tal-obbligi kollha u tan-nuqqas ta' għoti ta' permess lid-depożitanti sabiex jaċċedu għad-depożiti ggarantiti.

⁹ Ir-rati ta' interessi għad-depożiti tar-rikorrenti sas-6 ta' Novembru 2014 ġew ikkalkolati skont din id-deċiżjoni. Huwa mifhum li dawn ir-rati ta' interessi huma ekwivalenti għal dawk kuntrattwalment miftiehma.

¹⁰ Proċedura għal nuqqas ta' twettiq ta' obbligu Nru 2014/2240. Ara l-komunikazzjoni tal-Kummissjoni (Bulgaria must allow bank customers to access their money) tal-25 ta' Settembru 2014, f'https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_14_1041.

23. Skont il-premessa 27 ta' din ir-rakkomandazzjoni, id-deċiżjoni tal-BNB tal-20 ta' Ġunju 2014, fejn issottomettiet lill-KTB għal sorveljanza speċjali u ssuspendiet l-obbligi tiegħu, kienet ekwivalenti għal konstatazzjoni tal-indisponibbiltà tad-depożiti skont il-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19 u, b'konsegwenza, il-Fond kellu jhallas l-ammonti ggarantiti tad-depożiti mhux disponibbli.

24. Il-ħlas lura tad-depożiti lir-rikorrenti rriżulta f'termini analogi għal dawk stipulati fis-sentenza Kantarev¹¹, jiġifieri, b'konformità mal-informazzjoni mogħtija mill-qorti tar-rinviju, huwa rċieva mill-Fond ir-rimbors tad-depożiti ggarantiti fil-KTB ammontanti għal BGN 196 000, flimkien mal-interessi korrispondenti għaż-żmien ta' bejn it-30 ta' Ġunju u s-6 ta' Novembru 2014. Id-depożiti l-oħra li għalihom kien intitolat, li jammontaw għal BGN 44 070 (madwar EUR 22 500), ġew irreġistrati fil-lista tal-krediti rrikonoxxuti, fil-kuntest tal-proċedura ta' insolvenza, skont l-ordni previst mil-leġislażzjoni Bulgara applikabbli.

25. Fis-7 ta' Marzu 2015, is-Sofiyski apelativen sad (il-Qorti tal-Appell ta' Sofija, il-Bulgarija) iddikjarat l-20 ta' Ġunju 2014 bħala d-data ta' bidu tal-insolvenza tal-KTB, peress li f'dik id-data l-attiv nett tal-KTB sar negattiv.

26. Il-proċedura għal nuqqas ta' twettiq ta' obbligu mibdija mill-Kummissjoni kontra l-Bulgarija tħassret fl-10 ta' Dicembru 2015.

27. BT introduċa quddiem il-qorti tar-rinviju rikors għal kumpens¹² tad-danni li rriżultaw, direttament u indirettament, mill-azzjonijiet u l-ommissjonijiet tal-BNB fir-rigward tal-intervent ta' dan tal-aħħar fil-KTB, li, fil-fehma ta' BT, jiksru d-dritt tal-Unjoni.

28. Ir-rikors jinkludi żewġ talbiet:

- L-ewwel nett, il-ħlas tal-interessi legali li jikkorrispondu għall-ammonti ggarantiti tad-depożiti fil-KTB għall-perijodu ta' bejn it-30 ta' Ġunju u l-4 ta' Dicembru 2014, li jilħqu t-BGN 8 627.96 (madwar EUR 4 400). Bħala bażi ta' din it-talba, ir-rikorrenti jibbaża ruħu fuq il-fatt li, bħala awtorità kompetenti, il-BNB naqas milli jikkonstata li dawn id-depożiti kienu indisponibbli mit-30 ta' Ġunju 2014, bi ksur tad-Direttiva 94/19 u dewwem b'mod illegali r-rimbors tagħhom sal-4 ta' Dicembru 2014.
- It-tieni nett, il-ħlas ta' BGN 44 070 (madwar EUR 22 500), l-ammont ta' depożiti fil-KTB li kienu jaqbżu l-minimu ggarantit. L-aġir tal-BNB għaġġel l-insolvenza tal-KTB u ġab fix-xejn il-possibbiltajiet li jiġi rkuprat dan l-ammont fil-proċess nazzjonali ta' insolvenza, li jfisser ksur tal-Artikoli 17 u 52 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea.

¹¹ Skont il-punt 30 ta' dik is-sentenza, “[f]l-4 ta' Dicembru 2014, istituzzjoni ta' kreditu Bulgara, inkarigata mill-Fond sabiex tirrimborsa d-depożiti mizmuma mill-Bank KTB, hallset lil N. Kantarev ammont ta' BGN 86 973.81 leva Bulgari (madwar EUR 44465), bl-inkluzjoni f'dan l-ammont tal-interessi akkumulati sas-6 ta' Novembru 2014, id-data tar-revoka tal-liċenzja tal-Bank KTB, jiġifieri BGN 2 673.81. F'dan ir-rigward, sal-1 ta' Lulju 2014, ir-rata tal-interessi applikata għad-depożitu tal-attur fil-kawża prinċipali kienet konformi mal-kundizzjonijiet kuntrattwali filwaqt li, b'effett minn din id-data u sas-6 ta' Novembru 2014, ir-rata tal-interessi applikata kienet dik stabbilita permezz ta' deċiżjoni tal-Bord tad-Diretturi tal-BNB, tat-30 ta' Ġunju 2014, li naqqset ir-rati tal-interessi applikati għad-depożiti tal-Bank KTB”.

¹² Ir-rikors tressaq skont il-leġislażzjoni Bulgara dwar ir-responsabbiltà amministrattiva.

29. Sabiex tiddeciedi dawn it-talbiet, l-Administrativen sad Sofia-grad (il-Qorti Amministrattiva tal-Belt ta' Sofija) ressqet quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja talba għal deċiżjoni preliminari li tinkludi diversi domandi, li minnhom ser ninkludi biss dawk li fuqhom ser nibbaża l-analizi tiegħi:

“[...]

2) Mill-premessa 27 tar-Regolament (UE) Nru 1093/201[...], jirriżulta li rakkomandazzjoni maħruġa fuq il-bażi tal-Artikolu 17(3) ta' dan ir-regolament, li tikkonstata ksur tad-dritt tal-Unjoni mill-bank ċentrali ta' Stat Membru fir-rigward tat-terminu għall-ħlas tad-depożiti ggarantiti lid-depożitanti fl-istituzzjoni ta' kreditu rispettiva, f'ċirkustanzi bħal dawk tal-kawża prinċipali:

- tagħti lid-depożitanti f'din l-istituzzjoni ta' kreditu d-dritt li, quddiem qorti nazzjonali, jinvokaw din ir-rakkomandazzjoni bħala bażi għal rikors għad-danni kkawżati proprju minn dak il-ksur tad-dritt tal-Unjoni, filwaqt li tittiehed inkunsiderazzjoni s-setgħa tal-Awtorità Bankarja Ewropea li tikkonstata ksur tad-dritt tal-Unjoni u filwaqt li jitqies li d-depożitanti la huma u lanqas ma jistgħu jkun d-destinatarji tar-rakkomandazzjoni, li ma tohloq ebda konsegwenza legali diretta għalihom;
- hija valida fid-dawl tar-rekwiżit li d-dispożizzjoni miksura għandha tipprevedi obbligi ċari u inkundizzjonati, meta jitqies li l-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19/KE [...] moqri flimkien mat-tnax u mat-tlettax-il premessa ta' din id-direttiva, ma jinkludix l-elementi kollha li huma meħtieġa sabiex ikun hemm obbligu ċar u inkundizzjonat għall-Istati Membri u ma jagħti ebda dritt dirett lid-depożitanti, kif ukoll li din id-direttiva tipprevedi biss livell minimu ta' armonizzazzjoni li ma tinkludix il-punti ta' referenza li fuq il-bażi tagħhom għandhom jiġu identifikati d-depożiti li ma jkunux disponibbli, u li r-rakkomandazzjoni ma kinitx ibbażata fuq obbligi ċari u inkundizzjonati oħra tad-dritt tal-Unjoni fir-rigward ta' dawn il-punti ta' referenza, jiġifieri, b'mod partikolari, evalwazzjoni tan-nuqqas ta' likwidità u l-assenza ta' prospett attwali ta' ħlas; l-eżistenza ta' obbligu li jiġu ordnati miżuri ta' intervent fi stadju bikri u li titkompla l-attività kummerċjali tal-istituzzjoni ta' kreditu;
- hija valida, fid-dawl tas-sugġett inkwistjoni, jiġifieri l-garanziji għad-depożiti, u fid-dawl tas-setgħa tal-Awtorità Bankarja Ewropea li tohroġ, skont l-Artikolu 26(2) tar-Regolament Nru 1093/2010, rakkomandazzjonijiet dwar l-iskema ta' garanziji għad-depożiti, fir-rigward tal-bank ċentrali nazzjonali, li ma jkollu ebda konnessjoni mal-iskema nazzjonali ta' garanziji għad-depożiti u li ma jkunx awtorità kompetenti fis-sens tal-punt 2(iii) tal-Artikolu 4 ta' dan ir-regolament?

[...]

4) Mill-interpretazzjoni tal-Artikolu 10(1), flimkien mal-punt 3(i) tal-Artikolu 1 u mal-Artikolu 7(6) tad-Direttiva 94/19, kif ukoll mill-ġurisprudenza li tohroġ mis-sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea tal-21 ta' Diċembru 2016, *Vervloet et (C-76/15, EU:C:2016:975, punti 82 sa 84)*, jirriżulta li l-kamp ta' applikazzjoni tad-dispożizzjonijiet tad-Direttiva 94/19 jinkludi d-depożitanti:

- li d-depożiti tagħhom, matul il-perijodu bejn is-sospensjoni tal-ħlasijiet mill-istituzzjoni ta' kreditu u l-irtirar tal-liċenzja tagħha sabiex topera fis-settur bankarju, ma setgħux jithallsu

lura minhabba dispożizzjonijiet kuntrattwali jew legali u li fir-rigward tagħhom id-depożitanti korrispondenti ma indikawx li xtaqu li jithallsu lura,

- li taw il-kunsens tagħhom għal klawżola li tipprevedi l-hlas tad-depożiti fl-ammont iggarantit skont proċedura rregolata fid-dritt ta' Stat Membru, inkluż b'mod partikolari wara l-irtirar tal-liċenzja tal-istituzzjoni ta' kreditu li tkun qiegħda tamministra d-depożiti, u din il-kundizzjoni tkun issodisfatta, kif ukoll
- meta, skont id-dritt tal-Istat Membru, il-klawżola msemmija prevista fil-kuntratt tad-depożitu jkollha saħħa vinkolanti bejn il-partijiet tal-kuntratt?

Mid-dispożizzjonijiet tad-Direttiva, jew minn xi dispożizzjoni oħra tad-dritt tal-Unjoni, jirriżulta li l-qorti nazzjonali ma għandhiex tiegħu inkunsiderazzjoni tali klawżola prevista fil-kuntratt tad-depożitu u għandha teżamina r-rikors ipprezentat minn depożitant int iż għall-hlas ta' interessi minhabba dewmien fil-hlas tad-depożiti fl-ammont iggarantit skont dan il-kuntratt fid-dawl tal-kundizzjonijiet għar-responsabbiltà mhux kuntrattwali għad-danni kkawżati minn ksur tad-dritt tal-Unjoni u fuq il-bażi legali tal-Artikolu 7(6) tad-Direttiva 94/19?"

III. Il-proċedura quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja

30. It-talba għal deċizzjoni preliminari giet irreġistrata fil-Qorti tal-Ġustizzja fis-6 ta' Awwissu 2018.

31. Il-BNB u l-Kummissjoni sottomettew osservazzjonijiet bil-miktub, mingħajr ma tqieset neċessarja seduta.

32. B'risposta għad-domanda tal-Qorti tal-Ġustizzja wara li nġhatat is-sentenza Kantarev, il-qorti tar-rinviju indikat, fid-9 ta' Novembru 2018, li ser iżzomm it-talba għal deċizzjoni preliminari, peress li baqgħu preżenti, fost l-oħrajn, id-dubji tagħha dwar l-obbligu li tittiehed inkunsiderazzjoni r-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02.

IV. Evalwazzjoni

A. Indisponibbiltà tad-depożiti, konstatazzjoni tad-depożiti li setgħu jithallsu lura u l-hlas tad-depożiti (ir-raba' domanda preliminari)

33. Essenzjalment, il-qorti tar-rinviju tixtieq tkun taf jekk il-garanzija rrikonoxxuta mid-Direttiva 94/19 (punt 3(i) tal-Artikolu 1, ikkunsidrat flimkien mal-Artikoli 7(6) u (10)) tapplikax għal dawk id-depożitanti:

- li d-depożiti tagħhom, mis-sospensjoni tal-hlasijiet mill-istituzzjoni ta' kreditu u r-revoka tal-liċenzja tagħha sabiex topera fis-settur bankarju, ma setgħux jithallsu lura minhabba dispożizzjonijiet kuntrattwali jew legali, u li fir-rigward tagħhom id-depożitant kien talab il-hlas lura;
- li taw il-kunsens tagħhom għal klawżola, b'effett ta' ligi bejn il-partijiet kontraenti, li tipprovdi għal hlas tal-ammont iggarantit skont id-dritt tal-Istat Membru, speċifikament rigward ir-revoka tal-liċenzja tal-istituzzjoni ta' kreditu li tkun qiegħda tamministra d-depożiti.

34. Fil-każ ta' risposta affermattiva, il-qorti tar-rinviju tistaqsi jekk għandhiex ma tiġix applikata klawżola kuntrattwali bħal din, fl-eżami ta' talba għal kumpens għad-danni kkawżati minhabba hlas tardiv tal-ammont iggarantit tad-depożiti, fis-sens tad-Direttiva 94/19.

35. Is-sentenza Kantarev tillimita ruħha għal kumpens għad-danni kkawżati lil persuna li d-depożiti tagħha fil-KTB kienu, mingħajr dubju, pagabbli (eżegwibbli) diġà fil-mument tad-determinazzjoni dwar l-indisponibbiltà tad-depożiti. Min-naħa l-oħra, il-kawża li issa qiegħda tiġi ttrattata tirrigwarda jekk l-istess dispożizzjonijiet tad-Direttiva 94/19 jipproteġux ukoll lil depożitant li d-depożiti tiegħu fil-KTB ma kinux pagabbli f'dak il-mument.

36. L-analiżi ddettaljata tal-mekkanizmu ta' garanzija ta' depożiti implimentata skont id-Direttiva 94/19 tippermetti, fil-fehma tiegħi, spjegazzjoni u applikazzjoni adegwata tal-ġurisprudenza Kantarev.

37. L-intervent tas-sistemi ta' garanzija ta' depożiti (iktar 'il quddiem, "SGD") nazzjonali jseħh permezz ta' proċedura li l-elementi essenzjali tagħha huma rregolati mid-Direttiva 94/19. L-għan tiegħu huwa doppju: protezzjoni tad-depożitanti¹³ u garanzija tal-istabbiltà tas-sistema bankarja¹⁴.

38. Il-proċedura li tippermetti li jingħata effett lill-garanzija tad-depożiti bankarji, tinftiehem aħjar meta tiġi maqsuma fit-tliet fażijiet tagħha:

- L-ewwel fażi, sabiex tiġi kkonstatata l-indisponibbiltà tad-depożiti ta' istituzzjoni bankarja, funzjoni li hija responsabbiltà tal-awtorità nazzjonali kompetenti.
- Il-fażi tan-nofs, li fiha jiġu identifikati d-depożiti li għandha thallas lura s-SGD.
- L-aħħar fażi, li fiha s-SGD thallas lura lid-depożitanti d-depożiti ggarantiti.

1. Il-fażi inizjali

39. L-awtorità nazzjonali kompetenti għandha tiddeċiedi jekk id-depożiti f'istituzzjoni finanzjarja humiex disponibbli jew le. Sabiex tiġi meħuda din id-deċiżjoni, il-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19 jeżiġi:

- Li d-depożiti "hu[m]a dovut[i] u pagabbli imma li ma [kinux] [għew] [i]mħall[sa] mill-istituzzjoni ta' kreditu permezz tal-kundizzjonijiet legali u kuntrattwali applikabbli¹⁵".

¹³ Fil-konkluzjonijiet tiegħi tal-kawża Anisimoviené *et* (C-688/15 u C-109/16, EU:C:2017:475, punt 85), sostnejt li, "fid-delimitazzjoni tal-kunċett ta' 'depożitu' użat mid-Direttiva 94/19, il-punt ewlieni huwa l-obbligu ta' hlas lura. Huwa inerenti għall-kuntratt tad-depożitu li wiehed jirċievi l-oġġett ta' haddiehor bl-obbligu li jżommu u jirrestitwixxih. Wiehed ma għandux jinsa, madankollu, li d-Direttiva 94/19, fundamentalment, għandha l-għan li tiproteġi lil dawk li jfaddlu fil-każ tal-gheluq ta' istituzzjoni ta' kreditu insolventi. Għalhekk, jiġi ggarantit, l-ewwel u qabel kollox, li din l-insolvenza ma tagħmilx impossibbli l-irkupru lil dawk li jfaddlu (sa ċertu limitu, mill-inqas) tal-fondi tagħhom, li l-istituzzjoni ta' kreditu impenjata kienet legalment marbuta li thallashom lura".

¹⁴ Sentenza tat-22 ta' Marzu 2018, Anisimoviené *et* (C-688/15 u C-109/16, EU:C:2018:209, punt 83), u Kantarev, punt 56: id-Direttiva "intiża [...] tevita l-fenomeni ta' rtirar massiv ta' depożiti mhux biss minn istituzzjoni ta' kreditu f'diffikultà, iżda wkoll minn istituzzjonijiet b'saħħithom bħala riżultat ta' telf tal-fiduċja tal-pubblika fis-saħħa ta' din is-sistema [bankarja]".

¹⁵ Il-verżjonijiet lingwistiċi ta' din id-dispożizzjoni jipprezentaw differenzi. Fir-rigward ta' dawk li jien ikkonsultajt, l-Ispanjola tuża l-espressjoni "depósito que haya vencido y sea pagadero", fl-istess sens tal-Ingliza ("deposit that is due and payable"), it-Taljana ("deposito dovuto e pagabile") u l-Ġermaniza ("eine Einlage, die [...] zwar fällig und von einem Kreditinstitut zu zahlen ist"). Il-Franciza u l-Portugiża jirreferu, minflok, għall-eżiġibbiltà ("dépôt qui est échu et exigible", "depósito que, tendo-se vencido e sendo exigível", rispettivament).

— Li l-awtorità nazzjonali kompetenti tikkonstata li, “fl-aspett tagħhom l-istituzzjoni ta’ kreditu [...] tkun tidher li ma tkunx tista’ għal issa, għal raġunijiet li huma direttament relatati maċ-ċirkostanzi finanzjarji tagħha, li jiġihallas lura d-depożitu u li ma jkollha l-ebda prospett attwali li jkun jista jsir dan”.

40. Iż-żmien li fih l-awtorità nazzjonali kompetenti għandha tiehu din id-deċiżjoni inizjali huwa qasir ħafna: “mhux aktar tard minn ħamest ijiem ta’ xogħol wara li l-ewwel [tkun issodisfatta] li istituzzjoni ta’ kreditu tkun naqset milli tħallas lura depożiti li huma dovuti u pagabbli”.

41. Is-sentenza Kantarev iċċarat diversi elementi tar-regolament ta’ din il-faži inizjali, li jaqbel li jitfakkru:

— Il-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19 jagħti dritt lill-individwi¹⁶ u jipproduċi effett dirett, minkejja li jhalli margni ta’ diskrezzjoni lill-Istati Membri sabiex jinnominaw l-awtorità kompetenti sabiex tikkonstata l-indisponibbiltà ta’ depożiti u margni ta’ diskrezzjoni lilha fir-rigward tal-eżami tas-sitwazzjoni finanzjarja tal-istituzzjoni ta’ kreditu kkonċernata¹⁷.

— L-awtorità kompetenti għandha tikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti malajr kemm jista’ jkun u mhux iktar tard minn ħamest ijiem ta’ xogħol wara li l-ewwel tkun stabbilixxiet li istituzzjoni ta’ kreditu tkun naqset milli tħallas lura depożiti dovuti u pagabbli. Dan l-obbligu huwa inkundizzjonat u suffiċjentement preċiż¹⁸.

— L-indisponibbiltà tad-depożiti għandha tiġi deċiża permezz ta’ att esplicitu tal-awtorità nazzjonali kompetenti u ma tistax tiġi dedotta minn atti oħra tal-awtoritajiet nazzjonali¹⁹.

— Iż-żmien²⁰ ta’ ħamest ijiem sabiex tiġi kkonstatata l-indisponibbiltà għandu karattru perentorju, sakemm ma jiġux indikati eċċezzjonijiet, b’mod li lanqas l-awtorità nazzjonali ma tista’ tintroduċihom²¹.

— Id-deċiżjoni li tiġi kkunsidrata l-indisponibbiltà tad-depożiti hija kundizzjonali biss għar-rekwiżiti (“neċessarji u suffiċjenti”) tal-ewwel paragrafu tal-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19²². Għalhekk, la tista’ tiddependi mill-insolvenza tal-istituzzjoni ta’ kreditu u lanqas mir-revoka tal-liċenzja bankarja tagħha²³.

¹⁶ Skont il-Qorti tal-Gustizzja, din id-dispożizzjoni, “[t]ikkostitwixxi regola tad-dritt tal-Unjoni intiża sabiex tikkonferixxi drittijiet lill-individwi”, peress li “għandha l-għan b’mod partikolari li tiproteġi lid-depożitanti”. Barra minn hekk, “il-konstatazzjoni tal-indisponibbiltà tad-depożiti għandha impatt dirett fuq is-sitwazzjoni legali ta’ depożitant peress li din il-konstatazzjoni tiskatta l-mekkanizmu ta’ garanzija tad-depożiti u, konsegwentement, ir-rimbors lid-depożitanti” (sentenza Kantarev, punti 102 sa 104).

¹⁷ Skont is-sentenza Kantarev, punt 59: “Ċertament, fid-dawl tal-kliem tal-Artikolu 1(3)(i) tad-Direttiva 94/19 u b’mod partikolari tal-fatt li din id-dispożizzjoni tippreċiża li l-awtorità kompetenti għandha tikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti meta “[fil-fehma tagħha]”, il-kundizzjonijiet mehtieġa għal dan il-għan ikunu ssodisfatti, din l-awtorità għandha ċertu margni ta’ diskrezzjoni. Madankollu, tali margni ta’ diskrezzjoni jirrigwarda l-evalwazzjoni tal-kundizzjonijiet stabbiliti f’din id-dispożizzjoni u mhux dawn il-kundizzjonijiet bħala tali u lanqas il-mument li fih għandha ssir tali konstatazzjoni”.

¹⁸ *Ibidem*, punti 99 u 100.

¹⁹ Bħal, pereżempju, id-deċiżjoni tal-BNB li jissottometti lill-KTB għal sorveljanza speċjali waqt perijodu ta’ żmien konsegwenti għall-emerġenza tal-problemi ta’ insolvenza ta’ dan tal-aħħar (sentenza Kantarev, punt 78).

²⁰ Il-qosor ta’ dan it-terminu huwa fundamentali sabiex jiġu protetti d-depożitanti u tiġi ppreżervata l-istabbiltà tas-sistema finanzjarja. Id-Direttiva 2009/14 tirriduċi dan it-terminu minn 21 għal 5 ijiem.

²¹ Sentenza Kantarev, punti 60 u 61.

²² *Ibidem*, punti 49 u 50.

²³ *Ibidem*, punt 52.

42. Madankollu, is-sentenza Kantarev ma indirizzatx id-domanda li issa tistaqsi l-qorti tar-rinviju: jekk id-definizzjoni ta' "depożitu mhux disponibbli" tinkludix dak li, bħala konsegwenza ta' klawzola kuntrattwali, ma għandux il-kwalità li huwa dovut u lanqas li huwa pagabbli, peress li l-kuntratt jirreferi għal-liġi nazzjonali, skont liema ser ikun eżegwibbli biss fil-każ ta' revoka tal-liċenzja bankarja.

43. Fil-fehma tiegħi, depożitu b'dawn il-karatteristiċi ma jistax jikkwalifika bħala "depożitu mhux disponibbli" f'din l-ewwel fażi tal-proċedura. Depożitu li ma huwiex dovut u lanqas ma huwa pagabbli, skont il-kundizzjonijiet legali u kuntrattwali applikabbli skont id-dritt nazzjonali, ma jistax jiġi kkunsidrat mill-awtorità nazzjonali kompetenti bħala depożitu mhux disponibbli.

44. Il-kejl li bih jiġi ċċarat meta depożitu jsir dovut u pagabbli jiddependi, qabel kollox, mir-relazzjoni kuntrattwali tal-istituzzjoni finanzjarja u l-klijent tagħha. Jekk it-tnejn jaqblu li l-istituzzjoni finanzjarja mhux ser ikollha l-obbligu li tħallas lura lil klijent l-ammont tad-depożitu tiegħu sa mument partikolari, ma hemmx bżonn li wiehed jitkellem dwar l-iskadenza u lanqas l-eżegwibbiltà jekk dan il-mument ma seħħx.

45. Għaldaqstant, depożitu b'dawn il-karatteristiċi ma jistax, minnu nnifsu, jwassal lill-istituzzjoni ta' kreditu għas-"sitwazzjoni finanzjarja" li għaliha jirreferi l-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19, li tikkonstata l-impossibbiltà tagħha li tħallas lura d-depożiti.

46. Madankollu, flimkien ma' depożiti li ma jkollhomx il-kwalità ta' dovuti u pagabbli f'mument partikolari, l-entità finanzjarja għandha ħafna depożiti li effettivament huma f'din il-pożizzjoni. Li kieku kien hekk, "biżżejjed li jiġi kkonstatat li tali istituzzjoni ta' kreditu ma hallsetx lura *ċerti* depożiti u li l-kundizzjonijiet stipulati fl-Artikolu 1(3)(i) tad-Direttiva 94/19 huma ssodisfatti sabiex tiġi ddikjarata l-indisponibbiltà tad-depożiti *kollha* miżmuma minn din l-istituzzjoni"²⁴.

47. Fil-qosor, id-dikjarazzjoni ta' indisponibbiltà "hija marbuta mas-sitwazzjoni finanzjarja oġġettiva tal-istituzzjoni ta' kreditu u tirrigwarda b'mod ġenerali l-integralità tad-depożiti miżmumin minn dik l-istituzzjoni u mhux kull wiehed mid-depożiti li hija żżomm"²⁵.

2. Il-fażi tan-nofs

48. Fit-tieni fażi tal-proċedura, l-awtorità nazzjonali kompetenti għandha tiddeciedi liema depożiti għandha tħallas lura s-SGD²⁶.

49. Fir-rigward ta' dawn l-għanijiet, id-Direttiva 94/19 tinkludi l-punti segwenti:

- Li huma esklużi (jiġifieri, mhux ser ikunu restitwibbli) id-depożiti magħmula mill-istituzzjonijiet ta' kreditu oħra f'isimhom jew għal kont tagħhom, il-fondi tal-istituzzjonijiet finanzjarji nnifishom u d-depożiti li joriġinaw minn tranzazzjonijiet li b'konnessjoni magħhom kien hemm kundanna kriminali għal hasil tal-flus (Artikolu 2).
- Li l-Istati jistgħu jeskludu mill-garanzija, jew jiżguraw biss livell inferjuri ta' garanzija, lil uħud mid-depożitanti jew għal *ċerti* depożiti (Artikolu 7(2)). Għandhom jagħmlu dan skont il-lista

²⁴ *Ibidem*, punt 82. Mingħajr korsiv fl-oriġinal.

²⁵ *Ibidem*, punt 82.

²⁶ Dwar id-diffikultajiet li tipprezenta din il-fażi fid-diversi Stati Membri, ara l-analizi tal-ABE, Opinion of the European Banking Authority on the eligibility of deposits, coverage level and cooperation between deposit guarantee schemes, 8 ta' Awwissu 2019.

stabbilita fl-Anness I tad-Direttiva 94/19²⁷. Ma hemmx prova li l-Bulgarija għamlet użu minn din il-possibbiltà.

50. Is-SGD ser ikollha tħallas lura (loġikament, fl-ammonti ggarantiti) id-depożiti kollha tal-istituzzjoni bankarja affettwata mid-dikjarazzjoni tal-indisponibbiltà, minbarra dawk li jaqgħu taħt xi raġuni għall-esklużjoni. Minn din il-premessa joħorġu diversi konsegwenzi għall-preżenti kawża.

51. L-ewwel nett, kif diġà indikajt, il-konstatazzjoni tal-impossibbiltà tal-ħlas lura tiddependi esklużivament mir-rekwiżiti tal-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19. La din id-dispożizzjoni u lanqas ebda dispożizzjoni oħra tal-istess artikolu ma tippermetti li l-imsemmija konstatazzjoni tiġi kkundizzjonata minn rekwiżiti addizzjonali jew differenti.

52. Fis-sentenza Kantarev ġiet miċhuda l-konstatazzjoni li l-indisponibbiltà tad-depożiti tista' tkun sugġetta għal talba minn qabel sabiex jiġu rtirati l-fondi li tkun baqgħet mingħajr suċċess (punt 81), l-insolvenza tal-istituzzjoni ta' kreditu jew ir-revoka tal-liċenzja bankarja tagħha (punt 51), jew it-tqegħid taħt sorveljanza speċjali minn qabel mill-awtoritajiet bankarji (punt 60).

53. Leġiżlazzjoni nazzjonali li timponi dawn jew rekwiżiti oħrajn, differenti minn dawk li jinkludi l-punt 3(i) tal-Artikolu 1, tikser din l-istess dispożizzjoni, kif ukoll l-Artikolu 10(1) tad-Direttiva 94/19.

54. It-tieni nett, il-konstatazzjoni tal-indisponibbiltà għandha ssir mill-awtorità kompetenti wara li tevalwa d-diffikultajiet li, minħabba s-sitwazzjoni finanzjarja tagħha, għandha l-istituzzjoni ta' kreditu sabiex tħallas lura d-depożiti. Għalkemm, kif diġà semmejt, ma huwiex loġiku li, sabiex tittieħed din id-deċiżjoni, jgħoddu l-istess depożiti li l-obbligu tagħhom ta' ħlas lura huwa previst fil-futur, l-evalwazzjoni tal-awtorità kompetenti taffettwa, ladarba din issir deċiżjoni, it-totalità tad-depożiti miżmuma mill-istess istituzzjoni ta' kreditu²⁸.

55. Huwa għalhekk li r-regola generali hija, minn dan il-mument, il-ħlas lura tad-depożiti *kollha* tal-istituzzjoni finanzjarja, indipendentement mill-iskadenza u l-eżiġibbiltà tagħhom (ħlief dawk previsti fil-lista eżawrjenti tal-Artikolu 2 tad-Direttiva 94/19).

56. Fi kliem ieħor, huma restitwibbli kemm id-depożiti dovuti u pagabbli kif ukoll dawk li ma għandhomx dawn iż-żewġ kwalitajiet, meta l-istituzzjoni tidhol f'sitwazzjoni oġġettiva ta' inkapaċità finanzjarja sabiex taffaċċja l-obbligi tagħha ta' ħlas lura. Din is-sitwazzjoni taffettwa kemm l-obbligi tal-passat u l-preżent (depożiti dovuti u pagabbli) kif ukoll dawk futuri (depożiti mhux dovuti u lanqas pagabbli).

57. B'hekk, f'din il-faġi tan-nofs, id-depożiti kollha tal-istituzzjoni għandhom jiġu identifikati mill-awtorità kompetenti sabiex is-SGD tipproċedi, fil-każ tagħha, għall-ħlas sussegwenti tagħhom. Din l-interpretazzjoni tal-punt 3(i) tal-Artikolu 1 u tal-Artikolu 10(1) tad-Direttiva 94/19 hija l-iktar waħda li taqbel mal-għanijiet tad-Direttiva 94/19 (il-protezzjoni tad-depożitanti u l-garanzija tal-istabbiltà tas-sistema finanzjarja).

²⁷ Peress li l-Artikolu 5(1) tad-Direttiva 2014/49 (li ma huwiex applikabbli għal din il-kawża *ratione temporis*) jinkludi hafna mid-depożiti msemmija fl-Anness I tad-Direttiva 94/19, l-istess artikolu estenda l-lista ta' depożiti esklużi mill-ħlas lura mis-SGD: depożiti minn ditti tal-investment; depożiti li d-detenturi tagħhom qatt ma ġew identifikati; depożiti minn imprizi tal-assigurazzjoni u minn imprizi tar-riassigurazzjoni; depożiti minn imprizi tal-investment kollettivi; depożiti minn fondi tal-pensjonijiet u tal-irtirar; depożiti minn awtoritajiet pubbliċi; titoli ta' dejn mahruġin minn istituzzjoni ta' kreditu; u obbligi li joriġinaw mill-aċċettazzjonijiet proprji u kambjali.

²⁸ Sentenza Kantarev, punt 82.

58. Jekk id-depożiti mhux dovuti u lanqas pagabbli ta' istituzzjoni ta' kreditu sugġetta għas-SGD ma kinux, f'dak il-mument, restitwibbli permezz tal-mekkaniżmu ta' garanzija, id-depożitanti kienu jpoġġu lilhom innifishom friskju li ma jirkuprawx, fil-futur, it-tfaddil tagħhom fil-proċedura ta' riorganizzazzjoni u stralc tal-istituzzjoni ta' kreditu f'diffikultà. Barra minn hekk, l-istabbiltà tas-sistema finanzjarja ssofri, minħabba n-nuqqas ta' fiduċja tal-klijenti fis-sigurtà tad-depożiti tagħhom ta' żmien medju jew twil.

3. Il-fażi finali

59. F'din il-fażi s-SGD tħallas lura d-depożiti. Skont l-ewwel subparagrafu tal-Artikolu 7(1a) tad-Direttiva 94/19, l-ammont li l-Istati Membri jiggarrantixxu l-ħlas lura tiegħu jilhaq il-EUR 100 000.

60. Il-ħlas lura għandu jsir fi żmien qasir (20 jum)²⁹ sabiex id-depożitanti ma jigux imcaħħda mit-tfaddil tagħhom u ma jsibux ruħhom, minħabba f'hekk, f'sitwazzjoni ta' impossibbiltà li jipprovdu għall-ispejjeż ta' kuljum tagħhom. L-istabbiltà tas-sistema bankarja titlob ukoll li l-ħlas lura jkun rapidu³⁰.

61. Il-ħlas lura tad-depożiti mis-SGD ma huwiex marbut mal-proċeduri eventwali ta' riorganizzazzjoni u stralc tal-istituzzjoni ta' kreditu, għax il-ħlas b'dan il-mod biss jista' jsir malajr, fi żmien għoxrin jum mid-deċiżjoni ta' indisponibbiltà³¹. Id-dubji li jistgħu jitqajmu, f'dan ir-rigward, mill-premessa 12 tad-Direttiva 2009/14³² ġew ikkjarifikati mill-Qorti tal-Ġustizzja fis-sens li dawk il-proċeduri ma jaffettwawx l-indisponibbiltà tad-depożiti u lanqas il-ħlas lura tagħhom³³.

62. Lanqas ma jista' jkun ikkundizzjonat il-ħlas lura tad-depożiti mal-eżistenza ta' talba magħmula minn qabel mid-depożitanti għal kumpens, li baqgħet mingħajr suċċess³⁴. L-Artikolu 10(3) tad-Direttiva 94/19 jindika li s-SGD mhux ser tkun tista' tiegħu vantaġġ miż-żmien ta' għoxrin jum biex tiċhad il-benefiċċju ta' garanzija lil depożitant li ma setax jissottometti fil-ħin it-talba għal ħlas skont il-garanzija.

²⁹ Skont l-Artikolu 10(1) tad-Direttiva 94/19, is-SGD għandhom jinżammu f'kundizzjonijiet tali li jissodisfaw it-talbiet debitament ivverifikati tad-depożitanti fir-rigward ta' depożiti mhux disponibbli fi żmien ta' għoxrin jum ta' xogħol mid-data li fiha l-awtoritajiet kompetenti jadottaw id-deċiżjoni dwar l-indisponibbiltà. F'ċirkustanzi assolutament eċċezzjonali, is-SGD tista' tistaqsi lill-awtoritajiet kompetenti għal estensjoni taż-żmien, li ma taqbiżx l-għaxart ijiem ta' xogħol.

³⁰ Sentenza Kantarev, punt 58: huwa f'dan iż-żmien li għandu "jiġi evitat li d-diffikultajiet finanzjarji li istituzzjoni ta' kreditu tkun qiegħda taffaċċja, anki temporanji, johlqu fenomenu ta' irtirar massiv ta' depożiti u li dawn id-diffikultajiet ma jinxtendux b'hekk mal-kumpliment tas-sistema bankarja".

³¹ Ara l-Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar skemi ta' garanzija tad-depożiti tal-4 ta' Ġunju 1992 (COM (92) 188 finali, ĠU 1992, C 163, p. 6).

³² "Id-depożiti jistgħu jitqiesu mhux disponibbli ladarba l-miżuri ta' intervent bikri jew ta' riorganizzazzjoni [tal-istituzzjoni ta' kreditu inkwistjoni] ma jkollhomx suċċess".

³³ Sentenza Kantarev, punti 64 u 65: "din il-premessa 12 tirreferi biss għall-possibbiltà li d-depożiti jkunu kkunsidrati li huma indisponibbli fil-każ li jkunu fallw il-miżuri ta' intervent bikri jew ta' riorganizzazzjoni mingħajr ma tissugġetta l-konstatazzjoni ta' indisponibbiltà għall-fatt li tali miżuri preventivi jkunu fallw [...]. Min-naħa l-oħra, [...] [i]t-tieni sentenza tal-imsemmija premessa tippreċiża li din il-possibbiltà "m'għand[hiex] [iżżomm] lill-awtoritajiet kompetenti milli jagħmlu aktar sforzi ta' ristrutturar matul il-perijodu ta' rimbors" u timplika, konsewwentement, li miżuri ta' dan it-tip ma jaffettwawx il-konstatazzjoni tal-indisponibbiltà tad-depożiti u lanqas ir-rimbors tagħhom".

³⁴ *Ibidem*, punt 81.

63. Jekk is-SGD tikser iż-żmien ta' għoxrin jum għal hłas lura tad-depożiti ggarantiti, id-depożitanti jistgħu jitolbu, barra minn hekk, il-hłas tal-interessi korrispondenti³⁵.

4. Garanzija ġudizzjarja u supremazija tad-dritt tal-Unjoni

64. L-Artikolu 7(6) tad-Direttiva 94/19 jindika li “[l]-Istati Membri għandhom jassiguraw li d-drittijiet tad-depożitaturi għal kumpens jista' jkun suġġett għal azzjoni mid-depożitatur kontra l-iskema ta' garanzija ta' depożitu”.

65. Għaldaqstant, id-depożitanti jistgħu jużaw ir-rimedji ġudizzjarji li jipprovdlhom l-ordinament nazzjonali sabiex jitolbu l-annullament tad-deċiżjonijiet u l-ommissjonijiet tas-SGD u sabiex jitolbu kumpens għad-danni li s-SGD tkun ikkawżatillohom.

66. Infakkar li, skont il-Qorti tal-Ġustizzja, il-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19 “għandu effett dirett u jikkostitwixxi regola tad-dritt intiza sabiex tagħti drittijiet lill-individwi³⁶”.

67. Fir-rikorsi tagħhom quddiem il-qorti nazzjonali, id-depożitanti ser ikunu jistgħu jibbenefikaw mill-prinċipju ta' supremazija tad-dritt tal-Unjoni. Min-naħa tagħha, il-qorti nazzjonali għandha tħalli mhux applikata kwalunkwe liġi nazzjonali li tmur kontra d-Direttiva 94/19³⁷: fir-rigward ta' dak li huwa importanti f'din il-kawża, għandha tastjeni milli tapplika dispożizzjoni nazzjonali li tmur kontra l-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva³⁸.

68. Dan id-dmir huwa indipendenti minn jekk il-leġiżlatur Bulgaru ttrasponiex jew le din id-dispożizzjoni tad-Direttiva 94/19 fil-liġi nazzjonali ta' implimentazzjoni³⁹.

69. Il-prinċipju ta' supremazija jstabilixxi wkoll li, meta r-regola nazzjonali inkompatibbli mad-dritt tal-Unjoni tiġi inkorporata fil-kontenut ta' klawżola kuntrattwali, il-qorti nazzjonali tista' testendi fir-rigward ta' din il-klawżola l-konsegwenzi inerenti għall-inkompatibbiltà ta' din tal-aħħar mad-dritt tal-Unjoni. Huwa irrilevanti li l-allegazzjoni tal-partijiet f'dan il-kuntest tinbidel f'rikors għal kumpens għad-danni kkawżati jew f'tip ieħor ta' rimedji ġudizzjarji.

70. Fiċ-ċirkustanzi ta' din il-kawża, ma hemm xejn li jfixkel lill-qorti nazzjonali milli tapplika l-prinċipju ta' supremazija jekk: a) ir-regola nazzjonali tikkundizzjona d-dmir tas-SGD li jhallas lura lid-depożitanti d-depożiti li sa issa ma humiex dovuti u lanqas pagabbli, fejn il-liċenzja

³⁵ Din il-possibiltà issa jipprevediha espressament l-Artikolu 7(7) tad-Direttiva 2014/49, rigward il-konstatazzjoni tal-ammont li jista' jithallas lura: “L-imghax fuq id-depożiti li ġew akkumulati sad-data li fiha awtorità amministrattiva rilevanti tagħmel determinazzjoni kif imsemmija fil-punt (8)(a) tal-Artikolu 2(1) jew meta awtorità ġudizzjarja tagħti deċiżjoni kif imsemmija fil-punt (8)(b) tal-Artikolu 2(1) iżda li ma jkunux ġew ikkreditat f'din id-data għandhom jiġu rimborżati mill-SGD. Il-limitu msemmi fl-Artikolu 5(1) [6(1)] ma għandux jinqabeż”.

³⁶ Sentenza Kantarev, punt 4 tad-dispożittiv.

³⁷ Sentenzi tal-4 ta' Diċembru 2018, Minister for Justice and Equality u Commissioner of An Garda Síochána (C-378/17, EU:C:2018:979, punt 35), u tad-19 ta' Novembru 2019, A.K. et (Indipendenza tal-Awla Dixiplinarja tal-Qorti Suprema) (C-585/18, C-624/18 u C-625/18, EU:C:2019:982, punti 160 u 161 u l-ġurisprudenza ċitata).

³⁸ Fil-punt 1 tad-dispożittiv tas-sentenza Kantarev, il-Qorti tal-Ġustizzja ddikjarat li l-Artikolu 1(3) u l-Artikolu 10(1) tad-Direttiva 94/19 “jipprekludu [...] leġiżlazzjoni nazzjonali li tipprovi li l-konstatazzjoni tal-indisponibbiltà tad-depożiti tiddependi mill-insolvenza tal-istituzzjoni ta' kreditu u mir-revoka tal-liċenzja bankarja ta' din l-istituzzjoni”.

³⁹ Skont il-qorti tar-rinviju, id-Direttiva 94/19, emendata bid-Direttiva 2009/14, ġiet trasposta fid-dritt Bulgaru mil-Liġi dwar il-Garanzija tad-Depożiti Bankarji tal-1998 u l-emenda tagħha tal-2009, fis-sehh mit-12 ta' Ġunju 2009. Iżda l-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19 ma ġiex inkorporat fid-dritt nazzjonali waqt il-perijodu inkwistjoni, iżda mill-14 ta' Awwissu 2015, bid-dhul fis-sehh tal-Liġi dwar il-Garanzija tad-Depożiti Bankarji l-ġdida, li wkoll ittrasponiet id-direttiva l-ġdida jiġifieri Direttiva 2014/48/UE tal-Kunsill tal-24 ta' Marzu 2014 li temenda d-Direttiva 2003/48/KE dwar tassazzjoni ta' dhul minn tfaddil fil-forma ta' pagamenti ta' imghax (ĠU 2014, L 111, p. 59), li ma hijiex applikabbli għall-kawża prinċipali.

tal-istituzzjoni finanzjarja inkwistjoni li fiha saru l-imsemmija depożiti kienet preċedentement giet irrevokata, liema depożiti tagħha ġew iddikjarati bħala indisponibbli; u b) l-istess legiżlazzjoni tiġi implimentata fi klawżola kuntrattwali aċċettata mid-dritt nazzjonali.

5. Rikapitulazzjoni

71. Ir-riflessjonijiet preċedenti jwassluni għas-segweni risposta għar-raba' domanda preliminari:

Il-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19, f'relazzjoni mal-Artikoli 7(6) u 10, għandu jiġi interpretat fis-sens li:

- Depożitu mhux dovut u lanqas pagabbli konformi mal-kundizzjonijiet legali u kuntrattwali applikabbli fiċ-ċirkustanzi tal-każ ma jistax jittiehed inkunsiderazzjoni mill-awtorità kompetenti sabiex tikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti.
- Depożitu mhux dovut u lanqas pagabbli mal-kundizzjonijiet legali u kuntrattwali applikabbli fiċ-ċirkustanzi tal-każ, għandu jiġi kklassifikat bħala depożitu restitwibbli, ladarba l-awtorità kompetenti tkun ikkonstatat l-indisponibbiltà tad-depożiti tal-istituzzjoni finanzjarja.
- Il-qorti nazzjonali għandha tastjeni milli tapplika liġi nazzjonali li tikkundizzjona l-obbligu ta' ħlas lura ta' depożiti li sa issa ma humiex dovuti u lanqas pagabbli, iżda li fir-rigward tagħhom saret dikjarazzjoni ta' indisponibbiltà, ma' sitwazzjoni fejn il-liċenzja tal-istituzzjoni finanzjarja depożitarja tkun giet irrevokata minn qabel. Għandha wkoll tastjeni milli tapplika klawżola li tinkludi f'kuntratt ta' depożitu bankarju l-liġi nazzjonali diġà msemmija li ma hijex kompatibbli mad-dritt tal-Unjoni.

B. It-tieni domanda preliminari: interpretazzjoni u validità tar-rakkomandazzjoni tal-ABE

72. It-tieni domanda preliminari tirrigwarda r-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02, adottata taħt l-Artikolu 17(3) tar-Regolament Nru 1093/2010. Il-qorti tar-rinviju tixtieq tkun taf: a) jekk id-depożitanti, minkejja li ma kinux id-destinatarji tar-rakkomandazzjoni, jistgħux jinvokawha f'kawża għal danni kkawżati mill-ksur tad-dritt tal-Unjoni; u b) jekk hijex valida.

1. Rakkomandazzjonijiet tal-ABE

73. L-ABE għandha l-kompetenza sabiex tintervjeni fl-applikazzjoni tad-direttivi tal-Unjoni dwar is-SGD, skont l-Artikolu 1(2) tar-Regolament Nru 1093/2010⁴⁰.

74. Fl-eżerċizzju ta' din il-funzjoni, l-ABE tista' tindirizza lill-“awtoritajiet [nazzjonali] kompetenti” fir-rigward ta' garanziji ta' depożiti⁴¹. Skont il-premessa 20 tar-Regolament Nru 1093/2010, sabiex tippromwovi approċċ konsistenti, l-awtorità għandha tiżgura kuntest ekwu u trattament ġust tad-depożitanti madwar l-Unjoni.

⁴⁰ “L-Awtorità għandha taġixxi fil-qafas tas-setgħat mogħtija lilha b'dan ir-Regolament u fi ħdan il-kamp ta' applikazzjoni tad-[...] Direttiva 94/19/KE [...] sal-punt li dawk l-atti japplikaw għall-istituzzjonijiet ta' kreditu u dawk finanzjarji u l-awtoritajiet kompetenti li jissorveljawhom, [...], inklużi d-direttivi, ir-regolamenti, u d-deċiżjonijiet kollha bbażati fuq dawk l-atti, u ta' kwalunkwe att ieħor legalment vinkolanti tal-Unjoni li jikkonferixxi kompieti fuq l-Awtorità”.

⁴¹ Ara l-punt 2(iii) tal-Artikolu 4 tar-Regolament Nru 1093/2010, li huwa traskritt fil-punt 104 ta' dawn il-konkluzjonijiet.

75. Is-setgħat tal-ABE b'konnessjoni mas-SGD jimmaterjalizzaw fil-possibbiltà li:

- Tadotta *standards tekniċi* regolatorji jew ta' implimentazzjoni⁴².
- Toħroġ *rakkomandazzjonijiet* (u linji gwida), indirizzati lill-awtoritajiet kompetenti jew lill-istituzzjonijiet finanzjarji, dwar l-applikazzjoni tad-dritt tal-Unjoni fil-qasam mhux kopert mill-istandards tekniċi regolatorji jew ta' implimentazzjoni⁴³. Din is-setgħa hija espressament applikabbli għas-SGD⁴⁴.
- Tirreagixxi, fil-kamp ta' applikazzjoni tagħha, kontra l-eventwali ksur tad-dritt tal-Unjoni⁴⁵, jekk l-awtorità nazzjonali ma tapplikax is-sistema jew tapplika s-sistema b'mod mhux korrett⁴⁶.

76. Ir-rakkomandazzjonijiet tal-ABE ma humiex ġuridikament vinkolanti. Kif tindika d-denominazzjoni tagħhom, ir-rakkomandazzjonijiet ma jinkludux mandat, iżda stedina sempliċi għal azzjoni. Huma jaqgħu fil-kategorija prevista mill-Artikolu 288(5) TFUE⁴⁷.

77. Madankollu, l-ewwel paragrafu tal-Artikolu 16(3) tar-Regolament Nru 1093/2010 jsostni li l-awtoritajiet kompetenti u l-istituzzjonijiet finanzjarji għandhom jaqgħu *dak kollu li huwa possibbli* sabiex jikkonformaw ma' dawn ir-rakkomandazzjonijiet.

78. Mifhuma b'dan il-mod, dawn ir-rakkomandazzjonijiet johlqu ċertu effett ġuridiku, anki jekk mhux vinkolanti: l-awtoritajiet nazzjonali kompetenti għandhom jikkonfermaw, fi żmien xahrejn, jekk jissodisfawx, jew jekk humiex bihsiebhom jissodisfaw jew le dawn ir-rakkomandazzjonijiet. Fil-każ tal-aħħar, għandhom jispjegaw lill-ABE r-raġunijiet li fuqhom huma jibbażaw ruħhom (it-tieni paragrafu tal-Artikolu 16(3) tar-Regolament Nru 1093/2010) u l-ABE mbaġħad għandha tipubblika kemm in-nuqqas ta' konformità kif ukoll dawn ir-raġunijiet⁴⁸.

79. Ir-rakkomandazzjonijiet tal-ABE bbażati fuq l-Artikolu 17(3) tar-Regolament Nru 1093/2010 jipprezentaw karatteristiċi li jiddistingwuhom minn dawk tal-Artikolu 16:

- Dawn (dawk tal-Artikolu 16) huma ta' natura ġenerali u jeħtieġu li l-awtorità li huma indirizzati lilha għandha tipprovdi spjegazzjonijiet jekk ma tikkonformax ruħha magħhom (“comply or explain”)⁴⁹.

⁴² Artikolu 26(3) tar-Regolament Nru 1093/2010.

⁴³ Premessa 26 u l-Artikolu 16(1) tar-Regolament Nru 1093/2010.

⁴⁴ Skont l-Artikolu 26(2) tar-Regolament Nru 1093/2010 “L-Artikolu 16 dwar is-setgħat tal-Awtorità li tadotta linji gwida u rakkomandazzjonijiet għandu japplika għall-iskemi ta' garanzija tad-depożiti”.

⁴⁵ Il-premessa 27 tar-Regolament Nru 1093/2010 tiddekrivi b'dan il-mod l-għan ta' din il-proċedura: “Li tiġi żgurata l-applikazzjoni sħiha u korretta tal-liġi tal-Unjoni huwa prerekwizit fundamentali għall-integrità, it-trasparenza, l-effikaċja u l-operat xieraq tas-swieq finanzjarji, l-istabbiltà tas-sistema finanzjarja, u għall-kondizzjonijiet newtrali ta' kompetizzjoni għall-istituzzjonijiet finanzjarji fl-Unjoni. Għalhekk għandu jiġi stabbilit mekkaniżmu li bih l-Awtorità tindirizza każijiet ta' nuqqas ta' applikazzjoni jew applikazzjoni inkorretta tal-liġi tal-Unjoni li tammonta għal ksur tagħha. Dak il-mekkaniżmu għandu japplika f'oqsma fejn il-liġi tal-Unjoni tiddefinixxi obbligi ċari u inkondizzjonat”.

⁴⁶ Artikolu 17(1) tar-Regolament Nru 1093/2010.

⁴⁷ Skont il-Qorti tal-Ġustizzja, “[b]illi stabbilixxa r-rakkomandazzjonijiet bħala kategorija partikolari ta' atti tal-Unjoni u billi ppreveda espressament li dawn “ma jkunux vinkolanti”, l-Artikolu 288 TFUE kien intiż li jagħti lill-istituzzjonijiet awtorizzati li jadottawhom is-setgħa ta' incitazzjoni u ta' perswazjoni, distinta mis-setgħa tal-adozzjoni ta' atti mogħtija effett vinkolanti” (sentenza tal-20 ta' Frar 2018, il-Belġju vs Il-Kummissjoni, C-16/16 P, EU:C:2018:79, punt 26).

⁴⁸ It-tielet paragrafu tal-Artikolu 16(3) tar-Regolament Nru 1093/2010. Ir-raba' paragrafu ta' din id-dispożizzjoni jzid li “[j]ekk ikun meħtieġ minn din il-linja gwida jew rakkomandazzjoni, l-istituzzjonijiet finanzjarji għandhom jirrapportaw, b'mod ċar u dettaljat, jekk jikkonformawx jew le ma' din il-linja gwida jew rakkomandazzjoni”.

⁴⁹ Dwar in-natura u l-portata ta' dan it-tip ta' atti, ara, b'analogija, Vabres, R., “La portée des recommandations de l'Autorité européenne de marchés financiers”, *l'Europe bancaire, financière et monétaire. Liber amicorum Blanche Soussi*, edizzjoni RD, Parigi, 2016, pp. 95 sa 104.

— Ir-rakkomandazzjonijiet tal-Artikolu 17(3) għandhom, min-naħa l-oħra, natura individwali, li tressaqhom iktar viċin lejn (iżda ma tagħmilhomx l-istess) id-deċiżjonijiet, u joħolqu proċedura *ad hoc* sabiex jiġu affaccjati l-konsegwenzi tan-nuqqas ta' konformità magħhom.

80. L-awtorità nazzjonali destinatarja tar-rakkomandazzjonijiet tal-Artikolu 17(3) tirriskja, jekk ma tikkonformax ruħha magħhom⁵⁰, li ssir is-sugġett tal-proċedura ta' nuqqas ta' twettiq ta' obbligu li ser nagħmel riferiment għaliha iktar 'il quddiem. F'ċertu mod, dawn ir-rakkomandazzjonijiet huma (jew jistgħu jwasslu biex isiru) l-ewwel stadju f'dik il-proċedura⁵¹, li l-ABE tagħti bħala istruzzjoni bl-approġ tal-Kummissjoni.

81. Ir-rakkomandazzjonijiet tal-Artikolu 17(3) jistgħu wkoll jiġu kkontestati minn dawk ikkonċernati quddiem il-Bord tal-Appell tal-Awtoritajiet Ewropej ta' Sorveljanza, skont l-Artikolu 60 tar-Regolament Nru 1093/2010.

82. Il-karattru mhux definittiv u n-nuqqas ta' effetti ġuridiċi vinkolanti tar-rakkomandazzjonijiet tal-ABE tal-Artikolu 17(3) tar-Regolament Nru 1093/2010 jaffettwa l-possibbiltà tagħhom li jiġu invokati u r-revizjoni ġudizzjarja tagħhom. B'mod partikolari, jagħmel mhux possibbli kontroll dirett tal-legalità tagħhom permezz tar-rikors għal annullament skont l-Artikolu 263 TFUE.

83. Dan huwa minhabba li l-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja taċċetta biss rikorsi għal annullament kontra atti ġuridiċi obligatorji⁵², ibbażati fuq il-kontenut attwali tagħhom, il-kuntest li fihom ġew adottati u s-setgħat tal-istituzzjoni awtriċi tal-atti⁵³.

84. Madankollu, huwa possibbli li jiġu invokati r-rakkomandazzjonijiet tal-ABE f'kawża quddiem il-qorti nazzjonali li fiha għandhom jiġu interpretati regoli vinkolanti tal-Unjoni li magħhom ir-rakkomandazzjonijiet huma relatati⁵⁴.

85. Qabel ma nindirizza dan il-punt, ser nirreferi għal proċedura rregolata mill-Artikolu 17(1) sa (8) tar-Regolament Nru 1093/2010⁵⁵ li permezz tagħha jinbidlu, bl-intervent tal-Kummissjoni, ir-rakkomandazzjonijiet tal-ABE f'deċiżjonijiet vinkolanti.

⁵⁰ L-awtorità nazzjonali destinatarja hija obligata, fi żmien għaxart ijiem ta' xogħol mir-riċezzjoni tar-rakkomandazzjonijiet, li tinforma lill-ABE bil-miżuri li adottat jew li bihsiebha tadotta sabiex tiggarrantixxi l-kumpliment tad-dritt tal-Unjoni.

⁵¹ F'ċertu mod, huma simili għall-ittra ta' intimazzjoni mill-Kummissjoni fil-proċeduri tal-Artikolu 258 TFUE.

⁵² Huma "atti li jistgħu jiġu kkontestati" taħt l-Artikolu 263 TFUE dawk adottati minn istituzzjonijiet, tkun liema tkun il-forma tagħhom, destinati sabiex jipproduċu effetti ġuridiċi obligatorji (ara, f'dan is-sens, is-sentenzi tal-31 ta' Marzu 1971, Il-Kummissjoni vs Il-Kunsill, "AETR", 22/70, EU:C:1971:32, punti 39 u 42; tal-25 ta' Ottubru 2017, Ir-Rumanija vs Il-Kummissjoni, C-599/15 P, EU:C:2017:801, punt 47; u tal-20 ta' Frar 2018, Il-Belġju vs Il-Kummissjoni, C-16/16 P, EU:C:2018:79, punt 31).

⁵³ "Sabiex jiġi ddeterminat jekk att ikkontestat jipproduċix tali effetti [obligatorji] għandu jsir riferiment għas-sustanza tiegħu (sentenza tat-22 ta' Ġunju 2000, Il-Pajjiżi l-Baxxi vs Il-Kummissjoni, C-147/96, EU:C:2000:335, punt 27 u l-ġurisprudenza ċċitata). Dawn l-effetti għandhom jiġu evalwati skont kriterji oġġettivi, bħall-kontenut tal-att, filwaqt li jittiehed inkunsiderazzjoni, jekk ikun il-każ, il-kuntest tal-adozzjoni ta' dan tal-aħħar, kif ukoll tas-setgħat tal-istituzzjoni awtriċi (sentenza tat-13 ta' Frar 2014, L-Ungerija vs Il-Kummissjoni, C-31/13 P, EU:C:2014:70, punt 55 u l-ġurisprudenza ċċitata)" (sentenza tal-25 ta' Ottubru 2017, Is-Slovakkja vs Il-Kummissjoni, C-593/15 P u C-594/15 P, EU:C:2017:800, punt 47).

⁵⁴ Sentenzi tat-13 ta' Dicembru 1989, Grimaldi (C-322/88, EU:C:1989:646, punt 8); tat-13 ta' Ġunju 2017, Florescu *et* (C-258/14, EU:C:2017:448, punt 30); u tal-20 ta' Frar 2018, Il-Belġju vs Il-Kummissjoni (C-16/16 P, EU:C:2018:79, punt 44).

⁵⁵ Ir-regolament ta' din il-proċedura ġie komplut bl-adozzjoni ta' Decision EBA/DC/2014/100, 14 July 2014, adopting Rules of Procedure for Investigation of Breach of Union Law, f'[https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/15718/22650774-0ff2-42e7-bfca-b163fc2c95ae/EBA%20DC%20100%20\(D%20Decision%20on%20Rules%20of%20Procedure%20for%20Investigation%20of%20Breach%20of%20Union%20Law\).pdf](https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/15718/22650774-0ff2-42e7-bfca-b163fc2c95ae/EBA%20DC%20100%20(D%20Decision%20on%20Rules%20of%20Procedure%20for%20Investigation%20of%20Breach%20of%20Union%20Law).pdf), issostitwita mid-Decision EBA/DC/2016/174, 23 December 2016, adopting Rules of Procedure for Investigation of Breach of Union Law, f'[https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1712606/404eb483-e1ec-4b56-9e31-e5988138455d/EBA%20DC%20174%20\(D%20Decision%20on%20adopting%20Rules%20of%20Procedures%20for%20Investigation%20of%20Breach%20of%20Union%20Law%29.pdf](https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1712606/404eb483-e1ec-4b56-9e31-e5988138455d/EBA%20DC%20174%20(D%20Decision%20on%20adopting%20Rules%20of%20Procedures%20for%20Investigation%20of%20Breach%20of%20Union%20Law%29.pdf).

86. Ladarba l-ABE ssib applikazzjoni allegatament mhux korretta jew insuffiċjenti tad-dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni minn awtorità nazzjonali, hija għandha tibgħat rakkomandazzjoni fejn tindika lil din tal-aħħar il-miżuri li għandha tadotta.

87. Jekk l-awtorità nazzjonali kompetenti ma tikkonformax ruħha ma' din ir-rakkomandazzjoni u tippersisti fin-nuqqas ta' konformità, tista' tintervjeni l-Kummissjoni. Dan tagħmlu permezz ta' opinjoni formali fejn tteġġeg lill-awtorità nazzjonali sabiex tadotta l-miżuri indispensabbli sabiex tikkonforma ruħha mad-dritt tal-Unjoni.

88. Fil-fażi finali tal-proċedura, l-ABE tista' tieħu deċiżjoni individwali, indirizzata lil istituzzjoni finanzjarja fejn tordna lil din tal-aħħar sabiex tieħu l-miżuri neċessarji sabiex twettaq l-obbligi mnissla mid-dritt tal-Unjoni, inkluż il-waqfien ta' Prattika, dejjem sakemm din tkun tirrigwarda regoli direttament applikabbli⁵⁶.

89. Id-deċiżjonijiet tal-ABE f'din il-fażi finali għandhom ikunu konformi mal-opinjoni formali tal-Kummissjoni u għandhom jipprevalu fuq kwalunkwe deċiżjoni adottata preċedentement rigward l-istess suġġett. Għalhekk, l-opinjoni formali tal-Kummissjoni tobbliga lill-istituzzjonijiet finanzjarji destinatari kif ukoll lill-awtoritajiet nazzjonali kompetenti sabiex jikkonformaw ruħhom mal-atti ġuridiċi ta' setgħa vinkolanti⁵⁷.

2. Ir-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02 quddiem il-qorti nazzjonali

90. Il-qorti tar-rinviju tistaqsi jekk depożitant (f'din il-kawża, BT) jistax jinvoka r-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02 fil-kawża li beda kontra l-BNB.

91. Ir-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02, miftiehma b'applikazzjoni tal-Artikolu 17(3) tar-Regolament Nru 1093/2010, hija indirizzata, kif diġà spjegajt, lill-BNB u lill-Fond, fejn tindikalhom l-azzjoni neċessarja sabiex ikunu konformi mad-Direttiva 94/19 u jwaqqfu l-ksur tal-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tagħha.

92. Qabel ma giet adottata r-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02, il-Kummissjoni kienet diġà bdiet rikors għal nuqqas ta' twettiq ta' obbligu (Artikolu 258 TFUE) kontra l-Bulgarija u bagħtet ittra ta' intimazzjoni lil dan l-Istat Membru (l-1 ta' Awwissu 2014), mingħajr ma komplet il-proċedura ta' ksur⁵⁸.

93. Ir-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02 ma gietx segwita, imbagħad, minn opinjoni formali tal-Kummissjoni, u dan wassal lill-ABE sabiex lanqas ma tohroġ ebda deċiżjoni għal protezzjoni tal-Artikolu 17(6) tar-Regolament Nru 1093/2010⁵⁹.

⁵⁶ B'konformità mal-premessa 29 tar-Regolament Nru 1093/2010, "[...] Dik is-setgħa għandha tkun limitata għal ċirkostanzi eċċezzjonali fejn awtorità kompetenti ma tikkonformax mal-opinjoni formali indirizzata lilha u li fiha l-liġi tal-Unjoni tkun tapplika direttament għall-istituzzjonijiet finanzjarji permezz ta' regolamenti tal-Unjoni eżistenti jew futuri".

⁵⁷ Artikolu 17(7) tar-Regolament Nru 1093/2010.

⁵⁸ Ara n-noti 10 u 27.

⁵⁹ Kif ikkonfermat il-Kummissjoni, ma kienx jagħmel sens li hija tadotta deċiżjoni peress li l-KTB ma setax jirrimedja l-ksur tad-dritt tal-Unjoni mwettaq mill-BNB rigward in-nuqqas ta' konstatazzjoni tal-indisponibbiltà tad-depożiti b'konformità mal-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19.

94. Il-qorti tar-rinviju għandha dubju dwar il-kompatibbiltà tar-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02 mad-dritt tal-Unjoni (id-Direttiva 94/19 u r-Regolament Nru 1093/2010). Sabiex inwieġeb għal dawn id-dubji, ser nirreferi għaldaqstant għan-nuqqas ta' possibbiltà, b'mod ġenerali, li dawn ir-rakkomandazzjonijiet tal-ABE jiġu invokati quddiem il-qrati nazzjonali, bħal fil-każ tar-rakkomandazzjoni issa inkwistjoni.

a) Nuqqas ta' possibbiltà ta' invokazzjoni b'mod ġenerali u domanda preliminari dwar il-validità

95. Skont ġurisprudenza stabbilita tal-Qorti tal-Ġustizzja, “għalkemm ir-rakkomandazzjonijiet ma humiex intiżi li jipproduċu effetti vinkolanti, il-qrati nazzjonali huma marbuta li jieħdu inkunsiderazzjoni r-rakkomandazzjonijiet sabiex jiddeċiedu l-kawżi li jitressqu quddiemhom, b'mod partikolari meta huma jiċċaraw l-interpretazzjoni ta' dispożizzjonijiet nazzjonali adottati bil-għan li jimplementawhom jew meta l-għan tagħhom ikun li jikkomplementaw dispożizzjonijiet tal-Unjoni ta' natura vinkolanti”⁶⁰.

96. Naqbel mal-Avukat Ġenerali Bobek⁶¹ li l-obbligu tal-qrati nazzjonali “li jieħdu inkunsiderazzjoni” r-rakkomandazzjonijiet, meta jiġu biex jiddeċiedu kawżi li fihom japplikaw dritt vinkolanti tal-Unjoni marbut mar-rakkomandazzjonijiet, ma jikkoinċidix mad-dmir ta' “interpretazzjoni konformi” fis-sens tal-ġurisprudenza Von Colson u Kamann⁶².

97. Jekk il-qrati nazzjonali għandhom jagħtu attenzjoni għar-rakkomandazzjonijiet (inklużi dawk li toħroġ l-ABE) sabiex japplikaw id-dritt vinkolanti tal-Unjoni fl-Istati Membri, huwa loġiku li jistgħu jindirizzaw, lill-Qorti tal-Ġustizzja, rinviji għal interpretazzjoni dwar il-kontenut tal-istess rakkomandazzjonijiet⁶³. Allura, jistgħu jagħmlu dan ukoll għal evalwazzjoni dwar il-validità tagħhom?

98. Mal-ewwel daqqa ta' għajn, peress li ma jirriżultax possibbli l-istharrig *dirett* tal-legalità ta' rakkomandazzjoni permezz ta' rikors għal annullament, wieħed jista' jaħseb li l-istess jiġi fir-rigward tal-istharrig *indirett* tal-legalità, u dan permezz ta' rinviju għal deċizzjoni preliminari dwar evalwazzjoni tal-validità. Jagħmel sens li jiġi invalidat att li ma għandux effetti ġuridici obbligatorji?

⁶⁰ Sentenza tal-15 ta' Settembru 2016, Koninklijke KPN *et* (C-28/15, EU:C:2016:692, punt 41).

⁶¹ Konkluzjonijiet tat-12 ta' Diċembru 2017, Il-Belġju vs Il-Kummissjoni (C-16/16 P, EU:C:2017:959, punti 99 sa 102).

⁶² Sentenza tal-10 ta' April 1984 (14/83, EU:C:1984:153).

⁶³ “Hija ġurisprudenza stabbilita li l-fatt li miżura tad-dritt Komunitarju ma għandhiex effett vinkolanti ma jipprekludix lill-Qorti tal-Ġustizzja milli tiddeċiedi dwar l-interpretazzjoni tagħha fi proċeduri għal deċizzjoni preliminari skont l-Artikolu 177” (sentenzi tat-13 ta' Diċembru 1989, Grimaldi, C-322/88, EU:C:1989:646, punt 9, u tal-21 ta' Jannar 1993, Deutsche Shell, C-188/91, EU:C:1993:24, punt 18 u l-ġurisprudenza ċċitata).

99. Jekk mhux sejjer żball, il-Qorti tal-Ġustizzja sal-lum⁶⁴ għadha ma tatx deċiżjoni, b'mod kategoriku, f'dan ir-rigward. Is-sentenza Grimaldi tidher li taċċetta, b'mod impliċitu, il-possibbiltà ta' domandi preliminari dwar evalwazzjoni tal-validità tar-rakkomandazzjonijiet⁶⁵ u l-Avukat Ġenerali Bobek jaċċetta dan b'mod esplicitu⁶⁶.

100. Fl-opinjoni tiegħi, l-iktar li jagħmel sens huwa li tiġi aċċettata l-possibbiltà ta' domandi preliminari dwar evalwazzjoni tal-validità tar-rakkomandazzjonijiet, jekk wiehed jitlaq mill-premessa li l-qorti nazzjonali għandha teħodhom inkunsiderazzjoni sabiex tinterpreta regola vinkolanti tad-dritt tal-Unjoni. Ma jkunx loġiku li din il-qorti nazzjonali tirreferi, għal finijiet interpretattivi, għal rakkomandazzjoni li għandha dubju rigward il-validità tagħha, peress li tikkunsidra, u bir-raġun, li hija inkompatibbli mad-dritt tal-Unjoni, dikjarazzjoni li l-istess qorti ma tistax tagħmel⁶⁷.

101. Ir-rakkomandazzjonijiet tal-ABE bbażati fuq l-Artikolu 17(3) tar-Regolament Nru 1093/2010 huma, nirrepeti, wiehed mill-elementi li l-qorti kompetenti għandha tikkunsidra sabiex issolvi l-kawża. Infakkar li hawnhekk il-kwistjoni hija li wiehed għandu jiċċara jekk il-ksur tar-regola tal-Unjoni huwiex suffiċjentement serju u, bħala konsegwenza, jekk jissodisfax waħda mit-tliet kundizzjonijiet li fuqhom tiddependi r-responsabbiltà ta' Stat Membru għal nuqqas ta' konformità mad-dritt tal-Unjoni⁶⁸.

102. Rakkomandazzjoni tal-ABE tista' tittieħed inkunsiderazzjoni mill-qorti nazzjonali biss sabiex issolvi kawża dwar jekk il-kontenut tagħha huwiex konformi mar-regoli tad-dritt tal-Unjoni, liema dritt ir-rakkomandazzjoni tiffacilita l-applikazzjoni tiegħu. Jekk il-qorti nazzjonali tqis, kif qiegħed jiġri hawnhekk, li ma huwiex hekk, għandha s-setgħa sabiex tressaq domanda preliminari quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja, l-unika qorti kompetenti sabiex tiddikjara din l-inkompatibbiltà.

b) Dubji tal-qorti tar-rinviju dwar ir-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02

103. Skont il-qorti tar-rinviju, il-kompatibbiltà tar-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02 mad-dritt tal-Unjoni hija dubjuża peress li: a) hija indirizzata lil awtorità nazzjonali (il-BNB), li ma hijiex l-awtorità kompetenti sabiex tiddetermina l-indisponibbiltà tad-depożiti rigwardanti l-bank KTB, minghajr ma tqis bħala destinatarji l-istituzzjonijiet finanzjarji; u b) tista' ma tkunx konformi mal-premessa 27 tar-Regolament Nru 1093/2010, sa fejn il-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19 ma jistabbilixxix obbligi ċari u inkundizzjonati.

⁶⁴ Il-kwistjoni għadha pendenti fil-kawża C-911/19, FBF, li fiha l-Conseil d'État (il-Kunsill tal-Istat, Franza) jistaqsi lill-Qorti tal-Ġustizzja dwar il-possibbiltà li jiġi pprezentat rikors għal annullament u tiġi indirizzata domanda preliminari dwar evalwazzjoni tal-validità tal-Linji Gwida tal-ABE/GL/2015/18 tat-22 ta' Marzu 2016 dwar proċeduri ta' governanza u sorveljanza ta' prodotti bankarji bl-innut. L-Artikolu 16 tar-Regolament Nru 1093/2010 huwa ekwivalenti għal linji gwida u rakkomandazzjonijiet tal-ABE.

⁶⁵ “[...] kuntrarju għall-Artikolu 173 tat-Trattat KEE, li jeskludi eżami mill-Qorti tal-Ġustizzja ta' atti li jkunu ta' natura ta' rakkomandazzjonijiet, l-Artikolu 177 jagħti lill-Qorti tal-Ġustizzja ġurisdiżjoni biex *tagħti deċiżjoni* preliminari dwar il-*validità* u l-interpretazzjoni tal-atti kollha tal-istituzzjonijiet tal-Komunità *minghajr eċċezzjoni*” (sentenza tat-13 ta' Diċembru 1989, Grimaldi (C-322/88, EU:C:1989:646, punt 8); minghajr korsiv fl-original).

⁶⁶ Konkluzjonijiet tat-12 ta' Diċembru 2017, Il-Belġju vs Il-Kummissjoni (C-16/16 P, EU:C:2017:959, punt 108).

⁶⁷ Sentenza tat-22 ta' Ottubru 1987, Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452).

⁶⁸ Sentenza tat-28 ta' Lulju 2016, Tomášová (C-168/15, EU:C:2016:602, punt 25 u l-ġurisprudenza ċċitata).

1) *Awtorità nazzjonali kompetenti sabiex tikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti*

104. Skont l-Artikolu 4(2)(iii) tar-Regolament Nru 1093/2010, l-“awtoritajiet kompetenti” huma “fdak li jirrigwarda l-iskemi ta’ garanzija ta’ depożitu, il-korpi li jamministraw skemi ta’ garanzija ta’ depożitu skont id-Direttiva 94/19/KE, jew fil-każ fejn l-operat tal-iskema ta’ garanzija tad-depożitu hija amministrata minn kumpanija privata, l-awtorità pubblika li tissorvelja daww l-iskemi skont dik id-Direttiva”.

105. Dawn l-awtoritajiet jistgħu jinkludu, minbarra s-SGD, l-awtorità inkarigata biex tikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti, li f’hafta mill-Istati Membri hija l-bank ċentrali nazzjonali⁶⁹.

106. Min-naħa tiegħu, il-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19 “iħalli margni ta’ diskrezzjoni lill-Istati Membri sabiex jinnominaw l-awtorità kompetenti sabiex tikkonstata l-indisponibbiltà ta’ depożiti”⁷⁰.

107. Fil-kawza Kantarev, il-qorti tar-rinviju u l-Qorti tal-Ġustizzja ħadu bħala fatt li l-BNB kien awtorità kompetenti sabiex jikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti skont il-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19⁷¹. Għall-kuntrarju, f’din il-kawza, il-qorti tar-rinviju tidher li tifhem l-argumenti tal-BNB f’sens oppost⁷².

108. Mill-25 ta’ Marzu 2014, bid-dhul fis-seħħ ta’ emenda fiż-Zakona za kreditnite institutsii⁷³ u skont il-punt 2 tal-Artikolu 1(2) tagħha, il-BNB huwa l-awtorità kompetenti fir-Repubblika tal-Bulgarija sabiex tissorvelja lill-istituzzjonijiet bankarji skont il-punt 40 tal-Artikolu 4(1) tar-Regolament (UE) Nru 575/2013⁷⁴.

109. Il-Liġi l-ġdida dwar il-garanzija tad-depożiti bankarji (iż-Zakon za garantirane na vlogovete v bankite) tal-2015 tinkorpora fid-dritt Bulgaru d-Direttiva 2014/49, li tahtar bħala awtorità kompetenti sabiex tikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti lill-istituzzjoni inkarigata mis-sorveljanza prudenzjali, skont ir-Regolament Nru 575/2013⁷⁵. Għaldaqstant, mill-14 ta’ Awwissu 2015, ma hemmx dubju li l-BNB huwa l-awtorità kompetenti sabiex jikkonstata, fil-Bulgarija, l-indisponibbiltà tad-depożiti.

110. Skont il-Kummissjoni, l-awtorità ta’ sorveljanza kellha wkoll il-kompetenza sabiex tikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti, anki qabel l-14 ta’ Awwissu 2015.

111. Madankollu nifhem li, sal-adozzjoni tad-Direttiva 2014/49, l-ebda legiżlazzjoni tal-Unjoni ma kienet tistabbilixxi dan il-paralleliżmu. Il-premessa 50 ta’ din id-direttiva tiddikjara li, “[m]inħabba d-diverġenzi fil-prattiki amministrattivi relatati mas-SGD fl-Istati Membri, l-Istati Membri għandhom ikunu liberi li jiddeċiedu liema awtorità tiddetermina l-indisponibbiltà tad-depożiti”.

⁶⁹ Ara d-dokument EBA, Report on the Guarantee Schemes Payouts, 2019, pp. 16 u 17.

⁷⁰ Sentenza Kantarev, punt 99.

⁷¹ *Ibidem*, punti 36, 88, 97, 100 u 106.

⁷² Skont dawn l-argumenti, fid-data tas-sottomissjoni għal sorveljanza speċjali tal-KTB, il-BNB ma kienx inhatar bħala awtorità kompetenti, skont l-Artikolu 4(2)(iii) tar-Regolament Nru 1093/2010, u, għaldaqstant, ma kellux is-setgħa sabiex jikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti ta’ istituzzjoni finanzjarja fl-applikazzjoni tad-Direttiva 94/19.

⁷³ Il-Liġi dwar l-Istituzzjonijiet ta’ Kreditu (DV Nru 59, tal-21 ta’ Lulju 2006).

⁷⁴ Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-26 ta’ Gunju 2013 dwar ir-rewwiziti prudenzjali għall-istituzzjonijiet ta’ kreditu u d-ditti tal-investment u li jemenda r-Regolament (UE) Nru 648/2012 (ĠU 2013, L 176, p. 1).

⁷⁵ Artikolu 2(8)(a) u (17) tad-Direttiva 2014/49.

112. F'dawn iċ-ċirkustanzi, hija l-qorti tar-rinviju li għandha tiddeċiedi jekk, skont id-dritt Bulgaru applikabbli fil-mument tal-aġir tal-BNB fir-rigward tal-KTB, l-awtorità kompetenti sabiex tikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti kienet, jew ma kinitx, il-BNB.

113. Wieħed ma għandux jinsa li fis-sentenza Kantarev il-Qorti tal-Ġustizzja ddikjarat li n-nuqqas ta' konstatazzjoni tal-indisponibbiltà tad-depożiti, fil-każ tal-bank KTB, mill-awtoritajiet Bulgari, jikkostitwixxi ksur suffiċjentement serju tal-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19⁷⁶.

2) *L-effett dirett tal-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19*

114. Fir-rigward tal-htieġa tar-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02 li tikkonċerna r-rekwiżiti *direttament applikabbli* tad-dritt tal-Unjoni (f'dan il-każ, tad-Direttiva 94/19), din il-htieġa jimponiha biss l-Artikolu 17(6) tar-Regolament Nru 1093/2010 sabiex l-ABE tadotta *deċiżjonijiet* indirizzati lill-istituzzjonijiet finanzjarji, fejn thegġiġhom sabiex jissodisfaw l-obbligi imposti mir-regoli tal-Unjoni.

115. L-aħħar frazi tal-premessa 27 tar-Regolament Nru 1093/2010⁷⁷ talludi għal dawn id-deċiżjonijiet finali tal-ABE, iżda mhux għar-*rakkomandazzjonijiet* li tista' tadotta fil-bidu tal-proċedura. Dan huwa loġiku meta tkun inkwistjoni deċiżjoni tal-ABE ta' natura vinkolanti, iżda mhux ta' rakkomandazzjoni nieqsa mill-effetti ġuridici obligatorji.

116. Fi kwalunkwe każ, kif diġà esponejt, il-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19 għandu effett dirett, skont is-sentenza Kantarev, b'tali mod li dan ifisser li rakkomandazzjoni bħal din tista' tiġi invokata mill-individwi quddiem il-qorti tar-rinviju⁷⁸. Għaldaqstant, id-dubji dwar dan l-element tar-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02 jirriżultaw infondati.

3. *Effett tas-sentenza Kantarev fuq ir-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02*

117. Skont ir-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02⁷⁹, il-BNB kien kiser il-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19 għaliex ma ddikjarax l-indisponibbiltà tad-depożiti fi żmien hamest ijiem minn meta l-KTB ma setax iħallas lura d-depożiti dovuti u pagabbli.

118. L-ABE fehmet li d-deċiżjoni tal-BNB li tissottometti lill-KTB għal sorveljanza speċjali u li tissospendi b'mod provviżorju l-obbligi tiegħu, kienet tammonta għal dikjarazzjoni ta' indisponibbiltà tad-depożiti, fis-sens tal-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19.

119. Is-sentenza Kantarev tirrifjuta din l-ekwiparazzjoni. Għall-kuntrarju, il-Qorti tal-Ġustizzja ddikjarat f'dik is-sentenza li l-indisponibbiltà tad-depożiti għandha tiġi ddeterminata permezz ta' azzjoni fl-affermattiv tal-awtorità nazzjonali kompetenti, mingħajr ma tista' tiġi dedotta minn atti oħra tal-awtoritajiet nazzjonali (bħal, pereżempju, id-deċiżjoni tal-BNB li jissuġġetta lill-KTB għal sorveljanza speċjali) u lanqas tiġi preżunta minn ċirkustanzi bħal dawk f'dik il-kawża⁸⁰.

⁷⁶ Sentenza Kantarev, punti 115 u 117.

⁷⁷ "Dak il-mekkaniżmu għandu japplika foqasma fejn il-liġi tal-Unjoni tiddefinixxi obbligi ċari u inkondizzjonat".

⁷⁸ Sentenza Kantarev, punti 100, 106 sa 108 u 117.

⁷⁹ Premessi 25 u 27.

⁸⁰ Sentenza Kantarev, punt 78.

120. Konsegwentement, il-qorti tar-rinviju ma għandhiex tiegħu inkunsiderazzjoni dan l-element tar-Rakkomandazzjoni ABE/2014/02 sabiex tinterpreta d-dritt tal-Unjoni, peress li huwa inkompatibbli mal-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19.

V. Konkluzjoni

121. Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, nipproponi lill-Qorti tal-Ġustizzja sabiex tirrispondi lill-Administrativen sad Sofia-grad (il-Qorti Amministrattiva tal-Belt ta' Sofija, il-Bulgarija) kif ġej:

“1) Il-punt 3(i) tal-Artikolu 1 tad-Direttiva 94/19/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-30 ta' Mejju 1994 dwar skemi ta' garanzija għal depożiti, f'relazzjoni mal-Artikoli 7(6) u 10, għandu jiġi interpretat b'tali mod li:

- Minnu nnifsu, depożitu mhux dovut u lanqas pagabbli skont il-kundizzjonijiet legali u kuntrattwali applikabbli ma jistax jittiehed inkunsiderazzjoni mill-awtorità kompetenti sabiex tikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti.
- Depożitu mhux dovut u lanqas pagabbli skont il-kundizzjonijiet legali u kuntrattwali applikabbli għandu jiġi kkwalifikat bħala depożitu restitwibbli, ladarba l-awtorità kompetenti tikkonstata l-indisponibbiltà tad-depożiti tal-istituzzjoni finanzjarja.
- Il-qorti nazzjonali għandha tastjeni milli tapplika regola nazzjonali li tikkundizzjona l-obbligu li jithallsu lura d-depożiti li għadhom ma humiex dovuti u lanqas pagabbli, iżda rigward liema nharġet dikjarazzjoni ta' indisponibbiltà, għar-revoka minn qabel tal-liċenzja tal-istituzzjoni finanzjarja depożitarja. Għandha wkoll tastjeni milli tapplika klawżola li tinkorpora f'kuntratt ta' depożitu bankarju l-imsemmija regola nazzjonali inkompatibbli mad-dritt tal-Unjoni.

2) Rakkomandazzjoni tal-Awtorità Bankarja Ewropea bbażata fuq l-Artikolu 17(3) tar-Regolament (UE) Nru 1093/2010 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-24 ta' Novembru 2010 li jstabbilixxi Awtorità Supervizorja Ewropea (Awtorità Bankarja Ewropea) u li jemenda d-Deciżjoni Nru 716/2009/KE u jhassar id-Deciżjoni tal-Kummissjoni 2009/78/KE hija wieħed mill-elementi li qorti kompetenti għandha tqis sabiex tinterpreta d-Direttiva 94/19 u tiddeċiedi jekk il-ksur tar-regola tal-Unjoni huwiex suffiċjement serju, fis-sens tal-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja.

Madankollu, rakkomandazzjoni ta' dan it-tip tista' tittiehed inkunsiderazzjoni biss mill-qorti nazzjonali jekk il-kontenut tagħha jkun konformi mar-regoli tad-dritt tal-Unjoni li l-applikazzjoni tiegħu jista' jkun li tiffacilita, wara li tagħmel domanda preliminari dwar l-evalwazzjoni tal-validità lill-Qorti tal-Ġustizzja jekk ikollha dubji dwar il-kompatibbiltà tagħha ma' dawn ir-regoli.

3) Ir-Rakkomandazzjoni EBA/REC/2014/02 tas-17 ta' Ottubru 2014 lill-Bank Ċentrali Bulgaru u l-Fond Bulgaru ta' Garanzija għad-Depożiti dwar l-azzjoni neċessarja sabiex tiġi ssodisfatta d-Direttiva 94/19 tmur kontra l-punt 3(i) tal-Artikolu 1 ta' din id-direttiva, sa fejn tekwi para d-deciżjoni ta' dak il-Bank Ċentrali li jissuġġetta istituzzjoni ta' kreditu għal sorveljanza speċjali u li jissospendi b'mod provvizorju l-obbligi tagħha mal-konstatazzjoni tal-indisponibbiltà tad-depożiti”.